

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

3-hasábos pekt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyílttér pekt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesített
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 352.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Rézvény-
Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, szeptember 24.

Mai számunk főbb közleményei:

- Aradmegye virillistái.
- A lóvasut villamosítása.
- Csaló tenorista.
- Olcsóbb lesz a villamos áram.
- Ezerkilencszázhat február tizenkilenc.
- Egy elmaradt gyár története.
- A kormányválság.
- Az öngyilkos főhadnagy uzsorása.
- Árverés a Haverda-portán.
- Feljelentés egy milliomos cég ellen.
- Letartóztatott fővárosi orvos.
- Gyilkos unoka.

Lóvasut — villamos vasut

Arad, szeptember 23

Egy évtized óta versenyezve küszölte, bogozta a közuti közlekedésnek dolgát a körötte érdekelt két fél: a város és a lóvasut. Az ellenségeskedés most, úgy látszik, kitombolta magát, s végre a közeledés, az egymás érdekében való megértés ideje következik el. A lóvasut igazgatósága, a polgármester felhívása folytán, beadványt intézett a város tanácsához, s ez a beadvány alkalmat nyújt arra, hogy a felek a dacolás fringíája helyett ceruzát vegyenek a kezükbe és ezt az üzleti ügyet ne a lovagiasság szabályai szerint, hanem az anyagi érdekek nézőpontjából ítéljék meg és döntsék el.

Komoly, mindjobban előtérbe siető kérdések mind a két félre nézve sürgőssé teszik az engesztelhetlenség leszerelését és a megegyezés kutatá-

sát. Ezek közül legfontosabb az arad-ujaradi vashid kérdése, amelyet az 1910. év júniusában átadnak a forgalomnak. Az arad-ujaradi összeköttetést pedig a hid egymaga nem képes megteremteni, hanem csak a hidon átvezető, jó közuti közlekedés. Ha tehát a hid révén várt forgalmat, kapcsolatot Arad és Ujarad között valósággá akarják tenni, akkor a hiddal egyidejűleg meg kell csinálni az Ujaradra vezető villamos vasutat is. Erre a közuti vonalra — a város mulasztása folytán — a lóvasut szerzett koncessziót, mely utóbbi, ha ennek hasznát akarja látni, akkor meg kell találnia a módot, hogy a várossal békére, megegyezésre jusson. A város, egyik régebbi közgyűlésének hevéletében kimondotta, hogy a lóvasutal többé nem tárgyal. De amikor a városnak legsúlyosabb anyagi érdekeiről van szó, az a legutolsó sorban kerül megítélésre, hogy a város, következetes-e vagy sem. Maga a törvény is módot ad arra, hogy amikor a városok érdeke megkívánja, következetlenek legyenek régebbi elhatározásaikhoz: minden közgyűlési határozatot három hónap múlva meg lehet változtatni. Ama dacos határozat óta pedig nem három hónap, hanem három esztendő is eltelt s ha az idő maga nem lett volna elég a lehülésre, az azalatt szerzett tapasztalatok, beállott változások és új helyzetek kétségtelenül sietteték azt. A lóvasut most benyújtott

ajánlata mindenesetre olyan, hogy azzal szemben a régi merevséget félre lehet tenni s azt higgadt módon vizsgálva, el lehet fogadni a tárgyalás alapjául.

A lóvasut most, régebbi ajánlataitól eltérően, nem kér koncesszió meghosszabbítást; ezzel a régi konfliktus legnagyobb méregfoga már künn van. Hajlandó a közuti vasutat villamos üzemre átalakítani, s azt eddigi koncessziójának még hátralevő tiz évében fentartani. Tiz év után a város a villamos közuti vasutat átveszi saját kezelésbe, egy, már most megállapítandó kulcs szerint járó megváltási árért. A lóvasut engedékenysége, békés szándéka komolyságának másik jele, hogy a villamos üzem első percétől kezdve részesíteni kívánja a várost a részvénytársaság üzleti hasznában: az öt százalékon felüli részből tiz percenttel, 6 százalékon felül 25, nyolc százalékon felül 30, tiz százalékon felül pedig 40 percenttel. A városok és a velük szerződött vállalatok viszonyában nem új dolog a haszonrészesedésnek ez a módja, s a fővárosnál régóta érvényben van; a lóvasut helyes érzékére vall, hogy ezt maga ajánlja föl.

S hogy a megoldásnak minden nehézségét elhárítsák, a lóvasut hajlandó a várostól az autobuszokat átvenni s azokat oly utcákban járatni, ahol lóvasut, a jövőben pedig villamos közlekedés nincsen. A város te-

A piramis.

Írta: Maurice Montegut.

Még egy csákányütés és a piramis nyitva volt. Már látására is érezték dohos pinceszagát ennek a hatezer év óta először szellőztetett folyosónak. A Nilus felé eső részén óriási sötét lyuk tátongott, amely mögött ott feketélt a folyosó, mint a pokol kapuja.

Az ásatások vezetőjének parancsszavára megállottak a munkások a magasztos küszöb előtt — aztán leheveredtek a piramis ibolyaszínű, hosszú árnyékába.

Az igazgató előre bocsátotta vendégeit, Claret urat és Claretné asszonyt, a fiatal angol házaspárt és Pierre Momburt, az elegáns francia vívót.

A tátongó fekete nyílás visszaretentette, megdöbentette a fiatal asszonyt.

— Bátorság, Lisi — biztatta férje — ne félj! — És belépett elsőnek. Utána felesége, majd a francia hatolt be az üregbe.

Előttük és mögöttük vészabluzos hatalmas munkások mentek fáklyákkal, a melyeknek biborvörös, imbolygó lángja kísérteties fénybe burkolta a társaságot.

— Előre!

Alig értek az első fordulóhoz, a francia hirtelen megremegett, mintha valami megmérhetetlen aggodalom szállta volna meg szívét. A csapat élére ugrott és eszelősen mormogta:

— En itt már jártam valamikor ...

A kis angol asszonyka csengő kacaját visszhangozták a falak:

— Furesák maguk franciák! Olyan furesák, különösek ...

Mombur nem felelt, csak a szeme csillogott különös lázas fényben:

— Honnan ismerem ezt a helyet? Honnan? ...

A folyosó most kétfelé vált.

— Merre megyünk? — kérdezte Claretné — jobbra, vagy balra?

— Jobbra! — kiáltotta Mombur. — En itt pompásan kiismerem magam. Egyenesen jobbra.

Az egész társaság megrémült. Még a bronzszobroknak látszó fáklyavívó munkások is elbámultak. Az egyik melancholikusán dörmögte:

— A francia ur kezd megbolondulni!

— Örült! — kiáltotta Mombur — ti vagytok bolondok valamennyien... En már jártam erre!... Hogy mikor? Nem tudom. Homályos... Hatezer évvel ezelőtt, vagy még régebben. Ki tudhatja azt? Különbözn rögtön abbahagyjátok a kacagást. Állj!

Mindannyian megdöbentek. A rémület odaszegezte lábaikat a finom, porhanyós homokhoz. A francia hangját százszorosan verték vissza a boltozatok és ez még fantasztikusabbá tette titokzatosságukat.

— Álljatok meg itt! Senkise mozduljon meg! Nézzétek a finom homokban e sok ezer évvel elhaltak, porrá váltak lábnyomait ...

Nézzétek ... egy széles, durva lábnyom s itt utána egy bájos, apró cipellő nyoma ... Hasonlítottok össze az enyémmel.

Elegáns lakkeipőjét óvatosan beillesztette az antik egyiptomi szandálhagyta lábnyomba és az utolsó milliméterig pontosan odailleszt.

— Ez az én lábam! Most nevésetek! — dörmögte diadalmasan.

A fiatal angol pár ijedten hátrált. A durva lelkű, érzéketlen munkások kérges tenyerében remegett a fáklya. A francia pedig büszkén kirántotta az egyik munkás kezéből a fáklyát és szapora, biztos léptekkel indult a pokoli sötét kanyarulat felé. Mintha mindennap arra sétált volna.

— Utánam! Erre! Emlékszem már ...

Itt találjuk a holttestet! Itt biztosan ... Lihegve futottak utána. Egy nedves üreg bejárata előtt hirtelen megállott. Magasra emelt sziporkázó fáklyája bevilágította érdekes Byron arcát. Olyan volt, mint a poklok fejedelme ...

— Uraim ... asszonyom ... Ime az én lelkem folytatása ... En, világjáró léha francia, szeszélyből idejövök Egyiptomba. Pedig csak visszajöttem. Valami démon, mint a szerelmes asszony ruhájának lázító, izgató melódiaja csalt ide ... kényszerített, hogy idejőjjelek. Kiváncsunk egy ismeretlen országba, azt hisszük csak szeszély, tudományeszmény, vagy barmi más hivságos dolog hajt oda — ah pedig azok az országok a mi régi hazánk, ahol már egyszer évezredekkel ezelőtt mi éltünk, az a vágy az

hát megszabadul a házi kezelésnek ettől a szerencsétlen kísérletétől s egy füst alatt megoldja a mellékutca közötti közlekedését is.

Nem mondjuk, hogy a lóvasut ajánlatának egyik-másik részén vitatni valót nem lehetne találni. Olyan régi harag után, amely a várost a lóvasuttól eddig elválasztotta, a legtisztább szándéktól vezetett közeledést is a gyanu fogadhatja. Az ajánlat azonban mindenestre olyan, hogy a város komolyan tárgyalhat fölötte. Mindakét félnek egyformán érdeke ez. A városra nem lehet közömbös, hogy utcai forgalmát a ma már szinte szegényelni való lóvonat helyett modern közlekedési eszköz bonyolítsa le s főleg nem lehet közömbös, hogy az ujaradi hidon át fog-e villamos vezetni. Mind ezen kérdések megoldásában pedig a lóvasutnak tíz év üzleti érdekeit kell keresni. A harcias felek mindegyike szálljon le a páncélos lóról s üljön a megegyezések asztala mellé s annál, mind a két fél érdekét megbecsülve, javítsák okossá, hasznossá és tartós egészségüvé, amit olyan régóta és annyi buzgalommal rontottak.

A lóvasut villamosítása.

A Közuti Vaspályatársaság beadványa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 23.

A közlekedési bizottság augusztus hónapban tartott ülésén azt az óhaját fejezte ki, hogy a város tanácsa lépjen érintkezésbe a lóvasut társasággal és hívja fel olyan tervezet beadására, amely szerint a lóvasutot villamossá lehetne alakítani. A Közuti Vaspályatársaság e felhívás értelmében ma a következő beadványt intézte Arad város tanácsához:

Tekintetes Városi Tanács! A polgármester ur ónagyságának 1909. évi szeptember hó 10-én 4093—1909. szám alatt kelt felhívása folytán van szerencsénk ezennel készségünket bejelenteni arra nézve, hogy aradi lóvasutunknak villamos üzemre való átalaki-

tása iránt megállapodást létesítsünk a nemes város közönségével s van szerencsénk arra nézve következő ajánlatainkat terjeszteni a tekintetes Tanács elé, tisztelettel kérve, hogy azok alapján velünk tárgyalásra lépni méltóztassék.

Előrebocsájtjuk, hogy abban az esetben, ha a tekintetes Tanács a megállapodás azon módjának adna elsőbbséget, amely szerint a jogviszony a város közönsége közt és közöttünk jelenleg fennálló területhasználati szerződésünk tartamán túl hosszabb időre szabályoztatnék, úgy szívesen készek leszünk erre az alapra fektetett ajánlatot vagy területhasználati szerződés tervezetét terjeszteni a tekintetes Tanács elé azoknak a szerződéseknek — mutatis mutandis — mintájára, amelyekkel más hazai városokban rendezték a villamos vasut jogviszonyait.

Arra az esetre ellenben, ha a tekintetes Tanács inkább arra helyezné a súlyt, hogy a város közönsége ugyan egyfelől ne legyen kénytelen jelenlegi engedélyünk még mintegy 10 éves, tehát a lakosság mostani forgalmi igényei szempontjából aránylag még nagyon hosszú időtartamon át a modern villamos vasut előnyeit nélkülözni, de másfelől mégis biztosítani kívánja a város közönsége számára azt a jogot, hogy a közuti vasutat, a villamos üzemre való átalakítás dacára is, jelenlegi engedélyünk lejártával városi birtokba és kezelésbe átvegye, a megoldásnak ezzel a módozatával számoló ajánlatunkat főbb pontjaiban az alábbiakban terjesztjük elő.

A megoldásnak ez a módozata lehetővé teszi, hogy a lóüzemet, amelynek elavultságára nincs nézeteltérés, ne kelljen még hosszú évekig fenntartani és hogy helyébe már most léphetne a modern villamos üzem, a város lakosságának kényelmére és előnyére. Másfelől fölöslegessé válik ezzel az, hogy a város közönségének akkor, amidőn engedélyünk lejártával a lóvasutot átvenné, kelljen a lóvasutot villamos üzemre átalakítani és az építkezéssel és berendezéssel járó kockázatot és idővesztességet viselni.

Feltételezzük, hogy a város közönsége megvalósítja azt a közismert tervét, hogy központi villamás telepet létesít és abból az áramot a villamos vasut céljaira is szolgáltatja.

(A villamos üzem.)

Ajánlatunk ezek után a következő:

I. Hajlandók vagyunk már meglevő lóüzemű vonalainkat u. m.:

a) a Neuman-szeszgyártól a Pécskai-uton a Máv. indóházig vezető vonalat és

b) a Máv. indóháztól a Miksa-utcán, Béla-téren, József főherceg-uton, Andrásy-téren,

— Maga csacsi, majd kifecsegett mindent!

— Nem találja, hogy hasonlít önhöz? mondta Mombur az angolnak.

— Ha csunyább lenne! Itt valami papírost látok...

— Arról az elsárgult papírtekercsről — felelt biztos hangon Mombur — leolvashatják a hozzáértők, hogy ennek a meggyilkolt egyiptominak volt egy csodaszép felesége és egy házibarátnya, kit Zechótesnek hívtak. Nos, ez a Zechótes én vagyok.

— Menjünk, elég volt mára! — vágott közbe hirtelen Claretnek.

Elindultak. Amint a napfény szemükbe tüzött, Mombur újra szomorúan dadogta:

— Gyilkos vagyok! Gyilkos vagyok!

Az angol rágyújtott elválhatatlan matróz-pipájára és vállát vonogatva mondotta:

— Mindenesetre elévült már. Nyugodt lehet.

Egy két nap mulva kibetűzték a papírtekerceset és kitűnt, hogy Momburnak igaza volt. A papíros értelme szórul-szóra megegyezett a francia szavaival.

... Pierre Mombur folytonos látományaitól kinezva, néhány nap mulva visszautazott Párisba.

Mégis csak kellemetlen dolog — szólt Claret, feleségére tekintve — ha valakinek oly nagy memoriája van... és igazán ezek a franciák oly furcsák...

Atzél Péter-utcán, Vörösmarthy-utcán, Szabadság-téren és Asztalos Sándor-utcán át a Boczkó-utca nyilásig vezető vonalat villamos üzemre átalakítani és jelenlegi engedélyünk és területhasználati szerződésünk hátralevő időtartama alatt üzemben tartani.

Hajlandók leszünk ezenkívül a Neuman gyártól a Gáj Gizella-téren levő városi alkaptányi épületig vezető vonalat megépíteni, továbbá a fenti b) alatti vonalat a megépítendő Maroshid tengelyének irányában és a Maroshidon át Ujaradig folytatni, illetőleg a villamos vasutat Ujaradig kiépíteni és kérjük, hogy erre nézve a területhasználati jogot a Maroshid megépítésének feltétele alatt a most megkötendő szerződésben nekünk megadni méltóztassék.

II. Jelenlegi vasutépítési és üzleti engedélyünk, illetőleg területhasználati szerződésünk lejártával a város közönsége a villamosvasut átvétele ellenében köteles lenne nekünk készpénzben megtéríteni a villamos vasut megváltási árát.

A megváltási ár olyképen állapítatnék meg, hogy a villamos vasutnak a megváltást közvetlenül megelőző utolsó hét évi személy és teherszállítási forgalmából eredő nyereségeknek, amelyekből a 2 legmostohabb év jövedelme levonatik. 1 évi átlaga 4 százalékkal tőkésítették és a tőkésítés eredményösszege a megváltási ár, de ha a tőkésítés eredményösszege kisebb lenne, mint a kormányhatóság által a villamos vasut építésére és üzleti berendezésére megállapított összeg, úgy ebben az esetben az utóbbi összeg lesz a megváltási ár.

A lóvasutnak és tartozékainak a most fenálló területhasználati szerződésben megállapított ingyenes háramlása megszűnik, ami pedig a most fenálló szerződés szerint sem képezi a háramlás tárgyát, annak ez a minősége változatlanul fenmarad és ha ezek a vagyontárgyak a villamos vasut építésére felhasználhatók, azokat a város szintén megváltaná.

Téglagyárunkat és tartozékait társaságunkból kihatározzuk.

(A város részesedése.)

III. Megajánljuk továbbá alternative a következőket is:

a) Hajlandók vagyunk a villamos üzem megnyitásától kezdve a városnak a villamos vasut jövedelmében való részesedést a következő módon biztosítani:

1. a mindenkori mérleg szerint kimutatott tiszta nyereség 5 százalékat meghaladó, de 6 százalékat meg nem haladó részből 10 százalékat;

2. a tiszta nyereségnek 6 százalékat meghaladó, de 8 százalékat meg nem haladó részből 25 százalékat;

3. a 8. százalékat meghaladó, de 10 százalékat meg nem haladó részből 30 százalékat;

4. a 10. százalékat meghaladó részből 40 százalékat.

b) Ha azonban a város közönsége a megváltási árra való tekintettel azt kíváná, hogy a befektetési tőke törlesztése már az üzembe helyezéstől fogva megkezdessék, készek vagyunk erre is a következőkben:

1. felállítatik egy kormányhatóságilag jóváhagyandó 60 éves törlesztési terv, úgy, amint az a közuti vasutaknál szokásos. Amekkora összeg ezen törlesztési terv szerint a még hátralevő engedélyidő alatt a tőkéből törlesztetni fog, akkora összeget a város a kiszámítandó megváltási árból levonhat.

2. ha ez a törlesztési mód nem conveniálna, hajlandók vagyunk az 5 %-on felüli tiszta nyereségnek felét minden esztendőben a törlesztésre fordítani és ami ekként törlesztetik, az úgy mint fent, a megváltási árból levonatik.

Ez esetekben a fentebbi II. pontban megállapított megváltási ár ugyanannyival fog csökkenni, mint amennyi az engedélyidő lejártával az új befektetési tőkéből már törlesztve lesz.

IV. Ha az engedélyidő alatt új vonalakat építenénk, a megváltásra és a megváltási árra vonatkozó fenti határozmányok azokra is kiterjednek, csak hogy minden új vonal megváltási ára külön a saját jövedelmezősége és saját építési és berendezési tőkéje alapján lesz számítandó.

V. A villamos áramot a villamos vasut

elvándorolt lélek honvágya ... Ebben a szobában valami hajmeresztően borzalmast fognak találni. Itt gyilkosság, kéjes gyilkosság történt!

Főlemelt fátylaja eloszlatta a sötétséget.

Mindenki odanézett és mindenki elsápadt. A fal mellett egy sárga, kiaszott holtestet feküdt a földre dobva, betört koponyával.

Egy ókori egyiptomi főúr lehetett, mert ruhája rendkívül díszes volt. Cifra, nehéz arany-sujtásokkal kivarra, beszegve. Körülötte aranyvázák, szobrok feküdtek tarka rendetlenségben.

Mombur tompán suttozta:

— Én öltem meg... Én ütöttem agyon... Majd érdesen felkacagott:

— Még most is bolondnak tartanak? A falon látják a véres ujjnyomokat. Im lássák, az én kezem tökéletesen ráillik... Itt van!... Még most is bolondnak tartanak? Még most sem hiszik?

— Miért öltem meg? — rebegette kipirulva az angol menyecske. — Miért? Mit vétett magának?

— Miért? A pénze nem kellett... Hát miért is? Várjon... Mert örültem szerettem a feleségét. Vadul, kétségbeesetten. Minden összeesik a mostani életemmel!... Igen, szerettem a feleségét, éppen úgy, ahogy...

— De Mombur — vágott közbe hirtelen a fiatal asszony — hisz ez rémitő, amit maga összebeszél. Ne játszszzék velünk ily örült játékot... bele lehet bolondulni...

Egész halkán hozzátette:

céljaira a város áramfejlesztő telepéből fogjuk venni, az erre nézve közösen megállapítandó szerződés szerint és egyszáron.

VI. Ha a város nem akarná a villamos-telep létesítésével járó kockázatot magára vállalni, hajlandók vagyunk arra is, hogy ezt a központi telepet mi megépítjük, azt azonnal önköltségen a város tulajdonába bocsájtjuk és tőle a közúti vasut engedélyének idejére bérbe vesszük. Bér fejében pedig azt az annuitást fizetnők, amely a villamstelep előállítási költségeinek 5 százalékos alapon 60 év alatt való törlesztésére szükséges.

VII. Amennyiben a város a villamstelepet nem akarná a VI. alatti módozat szerint sem létesíteni, hajlandók lennénk mi magunk azt megépíteni és a közúti vasut engedélyének lejártá után a városnak a vasutal egyútt a villamstelepet is átadni, amely esetben a város a villamos vasutnak vételárán felül önként értehetőleg még a villamstelep előállításának költségeit is tartoznák megtéríteni.

A VI. és VII. pontban tárgyalt alternatívák esetén azonban kérjük, hogy a város a saját üzemi céljaira szükséges villamos áramot tőlünk vegye.

(Az autobuszok átvétele.)

VIII. Ha a város közönsége a vasut átalakításával kapcsolatban azt kívánna, hogy az *automobil omnibuszokat átvegyük*, úgy erre is hajlandók lennénk olyképen, hogy az azokért megállapítandó vételár fejében a város közönségének villamos vasut társaságunknak az anyanoly névértékű törzsrészevényeit adnók, az automobilokat pedig azokon az utvonalon közlekedtetnénk, amelyeken villamos vasuti közlekedés nem lesz, feltéve, hogy az illető utak aszfalttal vannak burkolva.

Ha az automobil omnibuszok járatását üzemi képtelenség miatt be kellene szüntetni, készek leszünk az illető utvonalon a város közönsége kívánságára villamos vasutat építeni, amelynek megváltása a VI. pont szerint történik.

A fentebbiekben előterjesztettük ajánlatunk főbb elvi pontjait és kérjük, hogy azok alapján a tárgyalásokat megindítani méltóztatásuk, amelyeknek során a netaláni részletkérdések is bizonyára könnyen megoldhatók lesznek, ha a fenti pontokra nézve a megegyezés — miként reméljük, — létrejön.

Reméljük ezt annál is inkább, mivel ajánlatunk elfogadása esetében a város közúti közlekedésének kérdése már most talán rendezett, a mindenki által óhajtott modern alakban, *azélikül, hogy a város közönsége magát hosszabb időre lekötne*, mint a meddig jelenlegi szerződéses lekötöttsége tart. E mellett a város közönsége nem lenne kénytelen mostani engedélyünk lejártával a mostaninál előreláthatólag drágább építkezéshez fogni, a villamstelep építésével sem vállal semmiféle kockázatot, sőt saját üzemi céljaira már most olesó villamos áram állana rendelkezésére.

Aradon, 1909. szeptember 20 án.

Kiváló tisztelettel:

Aradi Közúti Vaspálya és Téglagyár Részvénytársaság

Tenner s. k.,

Urbán s. k.

SPORT.

+ Football-mérkőzés. Az Aradi Posta- és Táviratisztviselők Sportegyesülete f. hó 26-án vasárnap délután 3 órakor kezdődőleg saját sporttelepén (vágóhid és huszárlaktanya közt) tartja 1909-10. évi labdarugó-bajnoki mérkőzését az Aradi Atletikai Klubbal. Sportkörökben méltán képezi élénk érdeklődés tárgyát ez a mérkőzés, mert az AAK. labdarugó-csapata a *délmagyarországi kerület legjobb erőit egyesíti magában* úgy, hogy a folyó évi tavaszi kampányban nem egy budapesti elsőrendű csapat fölött aratott győzelmet, amiről az aradi közönség lapunk után vett tudomást. A bajnokság szalagja is feltétlenül az ő csapatuk tagjainak övét is díszítette volna, ha a mérkőzésektől egy és más differencia miatt vissza nem lép. Viszont a postások újra rekonstruált csapata szintén kvalitást mutat, mint ahogy azt a temesvári csapattal szemben folyó hó 12-én kimutatta, amidőn a temesváriakon

3:0 arányban fényes győzelmet aratott. E nagy sportlévélzetet nyújtó mérkőzés belépti díját a postások ülőhelyenként 40 fillérben állapították meg. Diák-jegy 20 fillér. Körforgalmu autobusz-közlekedés.

Aradmegye virilistái.

Aradmegye törvényhatósági bizottságának igazoló választmánya ma délelőtt tartott ülésében állította össze a megye virilistáinak névsorát. E névsorban foglaltak, mint Aradmegye legtöbb adót fizetői 1910. évre tagjai lesznek a törvényhatósági bizottságnak.

A névjegyzék, mely legnagyobb részben Boros Iván tb. főjegyző munkája, e hó 25-től kezdve a főjegyző hivatali helyiségében lesz kifüggesztve. A felebbezések az állandó bíráló választmányhoz címezve 15 napon belül az igazoló választmányhoz adandók be.

A névjegyzék közlését a következőkben kezdjük meg azzal a megjegyzéssel, hogy a *csillaggal* megjelöltek adói a törvényadta jogcímeik alapján kétszeresen vannak számítva és hogy az adóösszegek koronaértékben vannak feltüntetve:

Solyomossy Lajos báró birtokos Apatelek 32088-93, Wenckheim Frigyes gróf birtokos Kigyós 29787-88, Károlyi Gyula gróf főispán Mácsa 23706-77, Zselénszky Róbert gróf birtokos T.-Ujfalu 19400-92, Edelsheim Gyulai Lipót gróf birtokos Budapest 17606-35, Bohus Lajos báró birtokos Világos 12294-83, Bohus Zsigmond báró birtokos Világos 9089-23, Bohus László báró birtokos Világos 8154-60, Keglevich György gróf birtokos M.-Bodzás 7320-09, *Czárán Márton birtokos Seprős 5865-20, Kintz János birtokos Tóviscegyháza 4770-01, Hármory László dr. birtokos Kurtics 4323-49, Purgly László birtokos Sofronya 4267-76, Telbisz Lajos birtokos M.-Egyháza 4165-20, Sternthal Salamon birtokos Temesvár 4157-55, *Farkas Sándor ügyvéd Arad 3811-64, Hunyady Károly gróf birtokos Soborsin 3677-16, Bréda Viktor gróf birtokos Lökösháza 3515-13, Almay Olivér birtokos Alesill 3310-46, Seidner Bernát birtokos Arad 2905-92, Löwy Márkus kereskedő Apatelek 2788-09, Sternthal Bernát birtokos Temesvár 2742-18, Bánhidy Antal báró birtokos Arad 2712-11, Königsegg Fidélf gróf birtokos Tauc 2698-47, Holländer Sámuel kereskedő Csermő 2670-86, Grosz József birtokos Lippa 2326-64, *Popovits Döme görög keleti lelkész Csermő 2307-76, Fribeisz Miklós birtokos Kurtics 2232-81, Szelezsán Illés bérlő Ujszentanna 2180-20, id. Silberisz Simon birtokos Ujszentanna 2115-84, *Ujj János mérnök Kisjenő 2047-94, Leopold Zsigmond birt. Arad 2020-55, Jakabffy István birt. kos Budapest 2019-68, Vásárhelyi József birtokos Lökösháza 2019-49, Adelmann András birtokos Ujszentanna 1976-48, Keiszler József birtokos Arad 1975-82, id. Puta Vaszó birtokos Opácska 1965-98, Paykert Henrik birtokos Seprős 1893-57, Czárán Géza birtokos Arad 1773-58, Czárán János birtokos Seprős 1695-61, Urbán Iván ny. főispán Arad 1627-21, Konopy Kálmán birtokos Odvos 1581-98, Mahler György birtokos Elek 1548-32, Kapdebő Károly birtokos Talpas 1499-34, *Csiky János birtokos Seprős 1475-72, Vörös Henrik birtokos Szemlak 1451-48, Korbuly István birtokos Arad 1422-65, *Morár Valér dr. birtokos Radna 1413-76, Bolyos Mátyás birtokos M.-Pécska 1389-10, Rauchbauer Nándor birtokos Ujszentanna 1356-20, Gantner Vilmos birtokos Ujszentanna 1349-77, Szekula Axent birtokos Világos 1317-98, Wirth Antal birtokos Tauc 1296-95, Wolf Adolf birtokos Drauc 1279-30, Kera Karácsony birtokos Csermő 1264-23, Ackermann Jakab birtokos Ujszentanna 1261-67, Gályik János birtokos M.-Egyháza 1255-89, Kapdebő István birtokos Talpas 1252-41, Zimmermann Adam birtokos Ujszentanna 1241-58, *Tamasdán Szávin g. k. lelkész O pécska 1236-18, Nitsch Rezső birtokos Barakony 1217-08, *Szondy Géza lelkész Kispereg 1209-52, H. Jász Antal birtokos Silingyia 1202-64, *Faragó Gyula birtokos Arad 1199-60, Jerger József birtokos Glo-

govác 1197-60, Szelezsán Demeter birtokos Seprős 1185-47, Karl Márton birtokos Ujszentanna 1174-44, Schillinger Sámuel kereskedő Erdőhegy 1172-58, id. Fackelmann Ferenc birtokos Kurtics 1169-83, Mahler Mihály birtokos Pankota 1152-08, Wiesenmayer János birtokos Ujszentanna 1148-95, Valerian József birtokos Világos 1137-73, Schillinger József birtokos Kisjenő 1129-45, Fábrián László ny. főispán Arad 1108-42, Vásárhelyi Dezső birtokos Lökösháza 1107-02, Spitzer Mór birtokos Szemlak 1100-03, Zebe János birtokos Világos 1083-50, Pollacsek Miksa birtokos Józszáskely 1082-82, Pollacsek Samu birtokos Józszáshely 1082-82, Wittmann Antal birtokos Elek 1079-18, Kádár József birtokos Berza 1063-99, Mittler Izidor dr. ügyvéd Arad 1062-04, Török Gábor birtokos Duud 1054-70, Wittmann János birtokos Elek 1052-96, Bosnyák Imre birtokos Holdmezés 1042-50, Heidelberg Imre birtokos Budapest 1039-05, Ruzs István birtokos Otlaka 1033-83, Zsiros Pál birtokos M.-Egyháza 1008-74, ifj. Gantner Károly birtokos Ujszentanna 992-70, *Kokas József birtokos Kisjenő, 986-20, Lilienberg Sándor birtokos Arad 979-10, Messer Lipót kereskedő Kisjenő 976-84, Weisz Lipót kereskedő Szintye 974-41, *Keller Iván igazgató Arad 938-10, Horváth Imre birtokos Arad 914-80, Messer Armin kereskedő Pankota 913-40, Zerkovitz Lajos bérlő Acuca 902-11, Kozma György birtokos Mikalaka 899-44, Purgly János birtokos Arad 873-19, Wittmann Ferenc birtokos Elek 856-02, Szemző Soma birtokos Szemlak 849-63, Henger Károly birtokos Világos 844-10, *Török Géza birtokos Simánd 834-68, Istvánffy Béla birtokos Szemlak 830-32, Török József birtokos Dézna 830-32, Zsiros György birtokos M.-Bodzás 825-03, Bogdánffy Béla dr. szolgabíró Arad 813-63, Babó Iván jbiró Arad 809-96, Kaufmann Ignác kereskedő Pankota 809-11, ifj. Wittmann György birtokos Elek 806-22, ifj. Wittmann Antal birtokos Elek 806-22, Jakabffy Gyula aljegyző Arad 779-63, Pavlovits Konstantin kereskedő Pankota 774-14, Urszk Pázó birtokos Kurtics 764-31.

Letartóztatott fővárosi orvos

Tiltott operációk.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23

A budapesti rendőrfőkapitányság, — mint fővárosi tudósítónk jelenti — ma egész nap föltűnést keltő bűnygyben folytatott nyomozást. Egy előkelő fővárosi orvos ellen az a gyanu merült fel, hogy *üzletszerűleg foglalkozik magzatelhajtással*. Tiltott operációkat végez nőknél, és ezért nagyobb összegeket kér. A nyomozat az orvos letartóztatásával végződött. Letartóztatott ezenkívül a rendőrség két szülésznőt, egy leányt és egy asszonyt. Az eset a következő:

A martonvásári csendőrség tegnapelőtt levelet kapott Budapestről, amelyben tudomására hozzák, hogy a martonvásári kovácmester leánya, Szabó Jolán Budapesten tiltott operációkat végeztetett magát alá és magzatát elhajtotta. A martonvásári csendőrség a levelet megküldötte a budapesti főkapitányságnak, a mely rögtön megindította a nyomozást. Ennek során ezeket állapították meg:

Szabó Jolán néhány nappal ezelőtt édes anyjával Budapestre utazott, ahol felkeresték Kreskuné szülésznőt. Ezt arra kérték, miután Szabó Jolán áldott állapotban volt, végezzen rajta tiltott operációt. Kreskuné anyát és leányát elvitte Spitzer Izidor dr. Erzsébet-tér 1. alatt lakó fővárosi orvoshoz, aki a leányt Justh Henrikné szülésznő lakására szállította el. Spitzer dr. a két szülésznő segítségével, Szabó Jolánon itt titkos operációt végzett.

A rendőrség ma délelőttre beidézte a főkapitányságra Spitzer dr.-t, a két szülésznőt, valamint Szabó Jolánt és édesanyját. Eleinte valamennyien tagadtak, de Szabó Jolán a kereszt-kérdések alatt csakhamar töredelmes vallomást

tett. Beismerte, hogy a tiltott operációért 200 koronát fizetett Spitzer dr.-nak. A leány vallo-mása után a két szülésznő is bevallotta bűnét. Beismerték, hogy Spitzer dr.-nak számtalanszor segédkeztek már tiltott operáció végzésénél.

A rendőrség a bizonyítékok sulya alatt a késő éjjeli órákban úgy Spitzer Izidor dr.-t és a két szülésznőt, mint Szabó Jolánt és édes-anyját letartóztatta.

A KORMÁNYVÁLSÁG.

Mi lesz a lemondás után? — Készülődés a Ház első ülésére.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23

A kormány lemondását követő első nap semmi lényeges eseményt nem hozott a válság történetében. Wekerle csak egy-két nap múlva viszi a kabinet lemondását Bécsbe, de hogy ott milyen választ kap, az még teljesen bizonytalan. A magyar sajtó és a fővárosi politikai körök nagyon reménytelennek látják a helyzetet és szerintük Wekerléék semmi új szerepre a jelenlegi körülmények között nem vállalkoznak. Ezzel szemben a bécsi sajtó egyáltalán nem tekinti véglegesnek a lemondást, sőt megjósolja, hogy Wekerle most királyi megbízatás alapján újabb és eredményesnek látszó tárgyalásokat fog kezdeni Bécsben.

Többi hireink közül érdekes egy Lukács Lászlóval folytatott interjú, valamint az a jelentés, amely a képviselőház első ülésének várható eseményeiről számol be. Mindezekről itt következik tudósításunk:

A lemondás után.

A kormány köréből ma csupa kedvezőtlen hír szivárgott ki a nyilvánosságra. A miniszterek nem titkolják, hogy a helyzet felettébb válságos és ilyen körülmények között a kabinet egyetlen tagjában sincs hajlandóság tovább kormányon maradni. Wekerle az eddigi bécsi tárgyalások során semmiféle biztató jelenséget nem tapasztalt. A király arra hivatkozik, hogy a koalíciónak a paktumban vállalt feladata nemcsak a választóreform, hanem az annexió törvény elintézése és az annexió költségek fedezése is. A miniszterelnök, aki tegnap gyöngékedett, ma valamivel jobban érzi magát és valószínűleg szombaton vagy vasárnap Bécsbe utazik, hogy átadja a királynak a kormány lemondását. Andrássy Gyula gróf belügyminiszter ma reggel elutazott tiszadobi birtokára, ahonnan csak pénteken tér ismét vissza, hogy jelen legyen azon a minisztertanácson, amelyen formá szerint is elintézik a lemondást és aláírják a lemondási kérvényt.

A válság további folyamata most már az lesz, hogy a kormány holnap vagy holnapután tartja azt a minisztertanácsot, amelyből astán Wekerle Sándor miniszterelnök a királyhoz viszi a lemondási kérvényt. Az audiencia után Wekerle visszatér Budapestre és a képviselőház keddi ülésén szintén bejelenti a kabinet lemondását. Ugyanerre a napra a főrendiházat is ülésre hívják össze. A miniszterelnök kérni fogja a képviselőházat, hogy a válság elintézéséig napolja el ülését. A pártok már hétfőn délután tartanak értekezleteket, s ezen állapítják meg, hogy miképpen viselkedjenek a miniszterelnök eme kérelmével szemben.

A Ház első ülése.

A válságos helyzetben természetesen nagy érdeklődés mutatkozik a képviselőház keddi ülése iránt. Az „Esti Ujság” ma erről a következőket írja:

A keddi ülésen több felszólalás lesz a függetlenségi párt részéről, különösen a bankesoport tagjai közül. Szóba akarják hozni a kormány lemondásának okait, a bécsi tárgyalásokat és követeléseket és a nemzet jogos kívánsága elé tornyosuló akadályokat. Ha e fogadkozás valóra válik, akkor a keddi ülés rendkívül izgalmas lesz. Mi több jelenségből arra következtetünk, hogy a miniszterelnöknek vagyis inkább a pártvezéreknek az a szándékuk, hogy amíg a bécsi alkudozásokat végleg be nem fejezik, addig a többségi pártok ne mérgezzék el még jobban az amúgy is veszedelmes állapotokat. Sikerül-e a lelkeket megnyugtatni, már hétfőn este eldől, amikor a függetlenségi párt első értekezletén Kossuth Ferenc fogja ismertetni a helyzetet. Alkalmassint kikéri a párt véleményét, vagy ha a helyzet addig teljesen ki nem alakulna, türelemre fogja inteni a békétleneket.

Egy másik hír szerint Justh Gyula, a képviselőház elnöke, holnap érkezik Budapestre s az ugynevezett bankesoport ekkor fogja csak eldönteni, hogy milyen taktikát kövessen a Ház első ülésén.

Ujból Wekerle-kormány?

Mig a magyar sajtó teljesen peszsimisztikus szinben látja a helyzetet, a bécsi „Neue Freie Presse” állítólag magyar kormánykörökből szerzett hiteles információ alapján teljesen ellenkező képét adja a válságnak. Az említett lap igen érdekes cikkében többek közt ezeket írja:

Helytelen dolog volna a kormány lemondásából arra következtetni, hogy a kibontakozásra irányuló akció most már esődöt mondott vagy akár megakadt volna. Ellenkezőleg, azok az ellentétek, melyek a korona és a magyar kormány álláspontja között a nyáron felmerültek, ma kevésbé nagyoknak és kevésbé áthidalhatatlanoknak látszanak. Ma a helyzet kedvezőbb, mint a kibontakozási tárgyalások megkezdésekor volt és több a reménység Wekerle programjának keresztülvitelére. A kormány lemondott, mert a kijelölt dátumig, szeptember 28-ig még nem lehetett létrehozni a megegyezést. De a tárgyalások a kormány lemondása után is folytatódni fognak. A kormányt meg fogja bizni a felség az ügyek ideiglenes továbbvitelével és mint ilyen, a kabinet részt fog venni a további kibontakozási tárgyalásokban. Az egyedüli, amit a kormány e miatt szükségesnek tart, az, hogy a tárgyalások ne tartsanak sokáig és semmiképpen se vezessenek ex-lexes állapotra. Wekerle és Andrássy azt remélik, hogyha Bécsben sikerül gyorsan megegyezést teremteni, a kibontakozás Magyarországon is keresztülvihető. Ekkor két lehetőséggel kell számolni. Az egyik az, ha Kossuth Ferenc és pártjának többsége — esetleg számolva a Justh-esoport kilépésével is — támogatja Wekerléket. Ez volna a simább megoldás. De ha Kossuth a bankesoport agitációjára mégis különválnék a kabinet többi tagjaitól, akkor — így mondják ast a 67-es miniszterek környezetében — komoly lehetőség nyílik arra, hogy a 67-es elemeket egyesítsék és esetleg miniszterelnökség utján egy munkaképes többséget hozzanak össze.

Vilmos császár keze?

A válság megoldásába állítólag beleszól a német császár is, aki egyenesen azzal bizta meg Tschirszky-Bösendorf bécsi német nagykövetet, hogy közvetlen tapasztalatai alapján tegyen jelentést a magyarországi hangulatról. II. Vilmos császár e hír szerint a morvaországi hadgyakorlatokon azt konstataálta, hogy a közös hadsereg nagyon visszamaradt s ezért nyomtatékosan kívánta, hogy a magyar válság elintézésével szereztessenek meg a szükséges eszközök a hadsereg fejlesztésére. Tschirszky nagykövet ma reggel érkezett Budapestre és délelőtt tizenegy órakor Wekerle Sándor miniszterelnöknel, fél tizenkét órakor pedig Kossuth Ferencnél tett látogatást. A nagykövet, akinek tiszteletére Wekerle miniszterelnök ma este ebédet adott, néhány napig Budapestben marad, azután pedig utazásokat tesz az országban.

Lukácsék missziója.

Az eshetőségeket kombináló tervek között igen gyakran merül fel most megint Lukács László neve. Különösen a függetlenségi pártban tartanak egy újabb Lukács-kísérlettől. Lukács mellett emlegetik Khuen-Héderváry grófot is, Tisza Istvánról és környezetről ellenben azt mondják, hogy egy Lukács-féle kísérletben egyáltalában nem vennének részt. Tisza gróf most gyógykezelése miatt Budapestben van. Barátai közül Sándor János, Serényi Béla, Werner László, Lévy Lajos báró és még többen ma a Nemzeti Társaskörben jártak.

Lukács László a kormány ellen.

Lukács László, aki tudvalevőleg automobilon a Bécs melletti Badenbe utazott és Győrött megszállt, utazása közben ma reggel hosszabb nyilatkozatot tett egy győri hírlapíró előtt. Lukács a kormány lemondásáról ezeket mondta:

— A kormány lemondásáról már van tudomásom. Az én véleményem szerint a lemondás nyílt szökést jelent e válságos politikai helyzet közepette. A kormány azonban nem szökhet meg, ha csak a legcsekélyebb politikai kötelességtudás lakik benne. Ez a kormány idézte elő a mostani felfordulást és erkölcsi kötelessége addig megmaradni, amíg tiszta kibontakozást nem hoz létre. Ha van felelősség egyáltalában, akkor van felelősség a politikában is. A politikai felelősség pedig az adott helyzetben azt követeli, hogy a kormány addig ne távozzék, amíg rend nem lesz. Elrontani egy szituációt és azután csufosan otthagyni, nagy feladatokra vállalkozni és mindent cserben hagyni: ez nem politika. Nem is hiszem, hogy a korona elengedi a kormányt, mig a vállalt feladatokat nem teljesíti. Emlekszik — kérdezte indulatosan Lukács — Tisza István gróf kormányának lemondására? Akkor én pénzügyminiszter voltam. Nos, hát a lemondás után még hat hónapig álltunk a legelkeseredettebb politikai küzdelemben csak azért, mert becsülettel akartunk távozni és a felfordulásban rendet akartunk teremteni. Ésők ma készen kaptak mindent és miután elrontottak mindent, ott akarják hagyni az egészet! Mintha bizony az egész csak játék lenne.

Arra a kérdésre, hogy a korona tényleg az egész paktum teljesítését követeli a kormánytól, Lukács ezt mondta:

— Ebben a kérdésben igazán csak véleményről lehet szó. En azonban azt vélem, hogy a korona nem is ragaszkodik a paktum minden egyes pontjához. A korona esetleg megelégszik a paktumnál kevesebbel is és csak azt kívánja, hogy mielőtt távozik a kormány, csinálja meg a költségvetést és hozza rendbe az állapotokat, nehogy újra ex-lex álljon elő. De hogy semmit se csináljanak, abba hitem szerint a korona nem fog belemenni. *Ezért azt hiszem, a korona nem is fogja elfogadni a Wekerle-kormány lemondását.*

Egy elmaradt gyár története.

Fa-kartell Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 23.

Néhány nap előtt megemlékeztünk az aradi faüzletnek arról az eseményéről, hogy a Laendler Aladár cég száznegyven ezer koronáig részesevé vált az Aradi Fűrészgyár Részvénytársaság alaptőkéjében s bevonult annak igazgatóságába. Ezzel az egyszerű eseménnyel egyéb is történt, ami a közönséget közelebről érinti. Nevezetesen: *egy gyár, amely nem lesz meg s egy kartell, amelyet hosszú erőlködés után sikerült tető alá hozni.*

Tegnap érkezett meg a belügyminiszter döntése, amely megengedi az Aradi Fűrészgyár Részvénytársaságnak, hogy a Radnai uton, a felhozott kifogások ellenére gőzfűrészt létesítsen. A megkapott telepengedélyt azonban a társaság, amely a Radnai-uton a telket már meg is vette, *nem használja föl s a gyárat nem építteti meg.*

A gőzfűrészt, amint az tudvalevő, a Laendler-cég versenytársa lett volna. Az utolsó órában azonban a két konkurrens megegyezett, azon az alapon, hogy a Laendler-cég átenged ujonnan épült telepén két keretfűrészt a részvénytársaságnak, amely ennek ellenében lemond arról, hogy gőzfűrészt építsen, s alaptőkéjéből részesevé enged a Laendler-cégnek.

Eddig azonban csak arról van szó, hogy Arad megint elesett egy iparteleptől, amelyre pedig már a telepengedély is megvan. De egyéb is történt. A részvénytársaságban eddig egyesült három cég, s a Laendler-céggel kartellt kötöttek az épületfa üzletre nézve, amely természetesen teljesen hatalmába veszi Aradon az áruk szabályozását. Van ugyan e négy cégen kívül még két épületfa-kereskedés, azok azonban alig fogják a versenyt fölvenni a kartellált cégekkel szemben.

Az aradi épületfakereskedők különben már rég tervezik a kartellt, amely eddig a Laendler-cég ellenállásán tört meg. Most végre meglett; csupán egy gyárat kellett föláldozni érte, amely még meg se született. Az igazi áldozat pedig a közönség, amely minden kartellnek kárát szenvedti.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

Ezerkilencszázhat február tizenkilenc.

Szomorú emlékek.

Holnap temetik el Fabricius Győző volt ezredes, akinek nevéhez fűződik a parlamentnek 1906. február 19-én történt szétverése. A szomorú esemény annak idején így folyt le:

1906. február 19-ikén pontban 10 órakor különös körülmények közt nyílt meg a képviselőház ülése. A parlament előtti területet nagyszámu fegyveres katonaság tartotta megszállva, a parlamenti folyosókat pedig rendőrök töltötték meg. Rakovszky István elnök ez ellen tiltakozott s egyben bejelentette, hogy Nyíri Sándor vezérőrnagy, teljhatalmu királyi biztostól kézirat érkezett. Fölolvassa az iratokat, amely mellé királyi kézirat volt csatolva. Nyíri utasítja az elnökséget, hogy a királyi leiratot olvastassa föl s az abban foglaltaknak rögtön tegyen eleget. Ez a rendelkezés pedig a képviselőház feloszlását tartalmazta.

Az elnök indítványára azonban a képviselőház egyhangú határozattal kimondotta, hogy nem engedi a királyi kéziratot fölolvastatni, mert az alkotmányellenes uton érkezett a törvényhozáshoz. A formalitások elintézése után az elnök az ülést berekesztette s a legközelebbi ülés napját kitűzte.

Alighogy véget ért a képviselőház ülése s Bolgár Ferenc elhagyta az elnöki emelvényt, a képviselők kitódultak a folyosókra, ahol egyre zajosan, lelkesen kiáltották: *Éljen az alkotmány! Éljen a magyar alkotmány!*

Öt perccel tíz és félóra előtt a miniszteri följárón az első honvédegyezred egy százada vonult föl a képviselőház folyosóira s a jobb és baloldalon helyezkedett el tisztjei vezetésével. A honvédek fegyverre tűzött szuronynyal, a tisztek kivont karddal állottak feszesen, parancsra várva. Velük jött Fabricius honvédezzredes, aki négy honvédbakával, Tóth János rendőrkapitányval és egy sereg rendőrrel a képviselőház üléstermébe ment. Nyomukba tódultak be az újságírók. Ugyanekkor a képviselők bejáráján vonult föl az egész rendőri kirendeltség egy sereg rendőrtisztviselővel, élükön Gyalokay Lajos rendőrtanácsossal. A rendőrség a képviselőház ülésterme előtt való folyosón helyezkedett el. Ott Gyalokay rendőrtanácsos kiadta a parancsot, hogy mindenki távozzék a folyosókról.

A folyosókon ekkor még egész sereg képviselő és újságíró volt, de ide tódult a karzatokról jövő közönség is, amelynek a soraiban igen sok hölgy volt, akik nagy kíváncsian, de bátran indultak a rendőrök felé. A képviselők közül többen tiltakoztak a rendőri beavatkozás ellen.

— Magyarok maguk, hogy ellenünk jönnek!

— Nem szégyenlik magukat, hogy az alkotmány ellen, a magyar szabadság ellen törnek!

Egyszerre fölhangzott egyik rendőrtisztviselő harsány szava:

— Mindenkit ki kell dobní, aki a fölszólításnak nem engedelmesskedik!

A honvédek szótlánul, némán nézték az ott végbemenő jeleneteket.

Fabricius Győző honvédezzredes ezalatt az eldoadó emelvényre lépett. Mögötte állott a négy szuronyos honvéd, az elnöki emelvényen az újságírók s a karzatról letódult közönség kis csapata. A teremben képviselő nem volt, csak rendőr. A karzaton azonban még meglehetősen nagy közönség volt s közöttük több képviselő: Kaas Ivor báró, Szatmári Mór és Buza Barna.

Az ezredes elővett két irást s azokból olvasni kezdett. Hogy mit olvasott, senki sem tudta, mivel egyszerre óriási lármá hangzott föl mögötte és a karzatokon.

— Micsoda ember maga! Honvéd?! Hiszen esküt tett az alkotmányra!

Kaas Ivor báró ezt kiáltotta:

— Hát a honvédeskü?! Esküszögök!

Fabricius ezredes szavaiból csupán egy-két szó volt megérthető: Kedvelt hűveink!... Az országgyűlés... meghagyom... E szavakból nyilvánvaló lett, hogy a királyi kéziratokat olvassa föl. Egyszerre fölhangzott a Kossuth-nóta.

Az ezredes hirtelen abbahagyta az olvasást. Odafordult a mellette álló rendőrkapitányhoz és harsány hangon kiáltott:

— Hallgattassa el ezeket!

A rendőrkapitány fölszólította a tömeget, hogy csöndben hallgassa meg az ezredeset és megparancsolta a rendőröknek, hogy csöndet csináljanak. A rendőrök közül néhányan odaferdultak az éneklőkhöz és csöndre intették őket, de ezek méltatlankodva felelték:

— Hát még a Kossuth-nótát se énekeljük, a mikor alkotmányunkat tiporják el!

A honvédezzredes többé nem zavartatva magát, végigolvasta a kéziratokat. Ezután kiadta a parancsot:

— Most pedig a király nevében Nyíri Sándor királyi biztos ur parancsára fölszólítom a rendőrséget, hogy űritse ki az egész épületet és távolítson el mindenkit az országgyűlés házából.

A rendőrök most hozzáfogtak a kiűritéshez. Lassankint kitudskolták a teremben levőket, azután az újságírói karzatról távolították el az embereket. Kaas Ivor báró egyre kiáltozott:

— Esküszögök! Esküszögök! Eltiporják a magyar alkotmányt!

Erre Kaas Ivort karonfogták a rendőrök és kivitték a teremből. Szatmári Mór tiltakozott a kiűrités ellen:

— Én képviselő vagyok még, — mondotta s engem innen senki el nem távolíthat.

Buza Barna ezt kiáltotta:

— Vezessenek ki, addig nem megyek!

Öt is kivezették.

Most megkezdődött az egyes termek, hivatalok kiűritése. Fabricius honvédezzredes az elnöki szobába ment s ott adta ki a parancsokat a rendőrtisztviselőknél, akik egyenkint egy sereg rendőrrel járták sorra a képviselőház helyiségeit.

Andor Gyula elnöki tanácsos és a melléje osztott tisztviselők szótlánul szedelőzködtek össze és indultak.

A nagyirodában Pavlik rendőrfelügyelő adta ki a parancsot a távozásra. A tisztviselőknél csupán annyi idejük maradt, hogy holmijukat összesomagolhatták, azután eltávoztak.

A legnagyobb zavar a képviselőház gyorsirodájában volt, ahol a gyorsírók még dolgoztak és az újságírók a gyorsiroda följegyzéseit várták. Itt Schmidt rendőrfelügyelő intézkedett. A gyorsírók és az újságírók kérelték, hogy annyi időt adjon, amíg az ülésről szóló tudósításokat megkapják.

— Sajnálom, nekem Fabricius honvédezzredes a királyi biztos nevében megparancsolta, hogy innen mindenkit eltávolítsak, tessék hozzá fordulni!

Ekkor a gyorsiroda főnöke fölment az elnöki szobába Fabricius honvédezzredeshez, aki egy órai határidőt adott a gyorsíróknak dolguk elintézésére.

Körülbelül tizenkettőre járt az idő, amikor a képviselőház valamennyi helyiségében a rendőrség és katonaság lett az ur. Az egyes termek ajtajait ekkor sorra lepecsételték.

A főrendiház helyiségeit ériatellenül hagyták, az országház kapusait ellenben kilakoltatták. A két nagy kaput bezárták és rendőri őrszemeket hagytak a kapuk őrzésére.

Egy órakor esőnd volt az egész ország-házban.

Olcsóbb lesz a villamos áram.

Uj szerződés az aradi világitási társasággal.

Arad, szeptember 23.

A törvényhatósági bizottság a maga jóváhagyó határozatával Arad város közönségére kötelező erejűvé teheti azt a szerződést, amelynek tervezetét az aradi villamossági részvénytársaság igazgatósága ma nyújtott be a polgármesterhez, s akkor a város és a vállalat között harmino esztendőre teljesen új jogviszony, a mai állapotokat sok tekintetben megváltoztató helyzet keletkezik.

Az új alapokon történendő egyezkedésre az adta meg az impulzust, hogy a villamossági társaság a város határain túl is terjedő üzleteket vállalt és üzemét kiterjeszteni készül. A várost, és a közönséget oly előnyökhöz akarja juttatni, ebből az alkalomból, melyek a fenálló koncessió szerződésben kikötve nincsenek. Ezért a szerződés sok elavult rendelkezésének megváltoztatását kívánja a tanács.

Részletesen beszámoltunk a július 20-án tartott szóbeli tárgyalásról, melynek lényege az volt, hogy a tanács kívánatosnak tartja:

1) hogy a magánfogyasztók nyolc filléres díját a társaság leszállítsa, 2) hogy a magánfogyasztó a lámpások égetése révén elért bizonyos maximumnál a társaság hasznából részesedjék, 3) a disztelen lámpástartó oszlopokat esztétikailag is megfelelő oszlopokkal cseréljék ki, 4) kábel vezetékét fektessenek ott, ahol most felső vezeték van, 5) ipari áram szolgáltatása és annak a pontnak, mely a szerződésben ezt ma súlyos feltételekhez köti, könnyítése, végül, hogy a vállalat megváltására vonatkozó eddigi feltételek helyett a társaság új alapot hozzon javaslatba és ezáltal lehetővé tegye, hogy a város közönsége, a most érvényben levő és reá nézve némi kockázattal járó értékcselelési alap helyett a könnyen ellenőrizhető és kétséget kizáró üzleti érték alapján eszközölhesse az esetleges megváltást.

A ma benyújtott szerződési tervezet huszonegy szakaszban szabályozza a villamos részvénytársaság és város között megállapítandó és úgy a magánfelek, mint a város közönsége részére szolgáltatandó világitási és ipari áramra vonatkozó feltételeket. Az alábbiakban bő kivonatban ama részeket ismertetjük, melyek a tanács kívánságainak szem előtt tartásával, mint a mai szerződésben nem foglalt újítások, vannak tervbe véve.

Nem kell monopolium.

A társulat nem kér a várostól kiváltságos elbánást, nem kér monopoliumot, hanem egyenlő megítélést egy esetleges más vállalkozóval. A szerződés időtartamát harminc évben kívánja megszabni.

A város a vállalkozónak újra megadja az 1895. évi május 20-iki szerződésben megadva volt azon jogot, hogy 1917. évi február 3-ig bezárólag Arad utcáit, utjait, nyilvános tereit és hidjait úgy a mostani, mint az esetleg változó városi határon belül, villamos energia vezetésére szolgáló kábelek, sodronyok elhelyezésére és az e célra szolgáló oszlopok és szerkezetek és építkezések elhelyezésére, illetve létesítésére az 1888. XXXI. tc. korlátai között díjtalanul használja s ezen kábelek és sodronyok segítségével egy a városnak mindenkor határain belül, valamint az erre illetékes hatóságok engedélyével a város határain túl is a villamos energiát (villamos áramot) világitási vagy egyéb célokra eladhasson, illetőleg iparszerűen szolgáltatasson. E jog kiterjed e jelen szerződés érvényének kezdetekor már meglévő kábelekre és sodronyokra, oszlopokra, szerkezetekre és építményekre is.

Ha a várostól más vállalkozó a jelen szerződésnél kedvezőbb feltételek mellett kapna hasonló engedélyt, ezen kedvezőbb feltételeket a vállalkozó vagy jogutódai is igénybe vehetik, de csak akkor, ha ők is teljesítik azokat a feltételeket, melyek fejében a későbbi vállalkozó az előnyöket vagy kedvezményeket kapta.

Vezetékek kiterjesztése.

A vállalkozónak egyúttal azonban kötelessége is, hogy ezen szerződés egész tartama alatt a város területén minden magán vagy középület villamos világitására és munkaátviteli szükségletére a jelen szerződésben feltételekkel és korlátozásokkal villamos energiát szolgáltatasson, ha azon utcákon, utakon, hidakon és tereken, amelyekre és a melyek mellett az illető épületek elhelyezték, a villamos energia vezetésére szolgáló fővezeték már léteznék, vagy ha a megrendelő a legközelebbi főhuzalig terjedő csatlakozás költségeit viseli, vagy pedig ha a vállalkozó költségére kiterjesztendő vonalhossznak minden 100 méterére 5 (öt) hektowatt kapacitású lámpa vagy 15 (tizenöt) hektowatt kapacitású elektromotor felállítása és szakadatlan üzemben tartása legalább három évre biztosítottatik.

Éjjel és nappal is lesz áram.

Különösen a kisüzemi iparosok igényeinek kielégítésére szolgál a szerződés tervezetnek a következő pontja:

Tartozik a vállalkozó a villamos energiát állandóan, megszakítás nélkül (éjjel-nappal) szolgáltatni és tartozik arról is gondoskodni, hogy a tényleges legnagyobb igénybevétel felül legalább 30 százaléknyi tartalék álljon rendelkezésre.

Az olcsóbb energia.

Legszélesebb köröket érdekli a magánfogyasztásban használt villamos áram ára, melyet az eddigi nyolc fillér helyett a következőképp szállít le a társaság:

A villamos energiának ára száz wattóránként világitási célra a jelen szerződés életbe lépését követő január 1-től kezdve 7 (het) fillér; ez az utóbbi naptól számított 5 ik (ötödik) évnek végén túl 6 (hat) fillér.

A hat fillerre való árleszállítás előbb is foganatosítandó, ha valamely évben a vállalkozó évi bruttó bevétele Arad sz. kir. város területén eladott világitási energia után az előző évi legalább 30000 (harmincezer) koronával meghaladta. Az árleszállítás az ezen feltétel beálltát követő újév napján lép életbe. Ha valamely fogyasztónál a felszerelt összes lámpák egy éven belül átlagosan több mint 400 (négy száz) órán át égnek, a fogyasztásnak az évi 400 órát meghaladó részére nézve: 400 órától 600 óráig való használat után 8 (nyolc) százalék, 600 órától 1000 óráig való használat után 12 (tizenkettő) százalék, az 1000 órán felüli használat után 15 (tizenöt) százalék, árleengedést tartozik a vállalkozó a fogyasztónak a fentebb meghatározott alapárakból azon esztendőre megtéríteni, amely esztendőben a mondott átlagos égési tartam eléretett.

Munkaátviteli célokra a villamos energiának ára száz wattóránként 8 (három) fillér; amely nappal pedig a világitásra használt villamos energiának ára a fentebb rendelkezések szerint 6 fillerre leszáll, azon naptól kezdve a munkaátvitelre használt villamos energiának ára 25 (két és fél) fillér lesz. Ha valamely fogyasztónál összesen legalább 5 lóerős villamos motor egy éven belül átlagosan több mint 1000 órán fogyasztott villamos energiát, a fogyasztásnak az évi 1000 órát meghaladó részére nézve:

1000 órától 2000 óráig terjedő használat után 5 (öt) százalék, 2000 órától 3000 óráig terjedő használat után 10 (tíz) százalék, a 3000 órán felüli használat után 25 (huszonöt) százalék árleengedést tartozik a vállalkozó a fogyasztónak azon esztendőre megtéríteni, amelyben a mondott átlagos használat eléretett.

Az átlagos égési tartam, illetőleg az átlagos használat akképen állapítottatik meg, hogy az illető fogyasztónál egy naptári évben elért és tényleg megfizetett wattmennyiség elosztatik az ugyanazon fogyasztónál felszerelt összes lámpák, illetőleg motorok watt-teljesítményével (kapacitásával).

Aramvédők.

A fogyasztott villamos energiának mennyisége, ha csak a vállalkozó és a fogyasztó ettől eltérő megállapodásra nem lépnek, az 1907. évi V. törvényeknek megfelelően hitelesített wattóraszámlálók (compteurs) segítségével fog megállapítottatni. E számlálókat vagy a fogyasztók szerzik be a saját költségükön, vagy pedig a vállalkozó adja azokat kölcsön, árammérőnként és évenként 12 (tizenkettő) koronát meg nem haladó kölcsöndíjért. A vállalkozó tartozik az általa kölcsönadott árammérők hitelesítésével járó díjakat a sajátjából fizetni.

Ami a négy száz órán át égő lámpák után nyújtandó kedvezmények kulcsát illeti, azért állapította meg a szerződés tervezet az átlagos számítás, mert ez csak ott kerül alkalmazásra, ahol luksuriózus berendezésű csillárok vannak és amelyek csak ritkán égnek hosszabb ideig és dacára ennek a villamstelep állandóan annyi energiát tartozik készletben tartani, mintha a tömeges fogyasztás állandó lenne.

Mit fizet a város?

A város közönsége, mint engedélyadó tulajdonos, úgy a közvilágitásért, mint a városi épületekben használt villamos áramért kisebb árat fizet, mint a magánfogyasztó. A közvilágitásra vonatkozólag kétféle ajánlatot tesz a társaság. Jogot ad arra, hogy lámpásonként általányt fizessen a város vagy pedig a tényleg fogyasztott energiát hektowattanként két egész négytized fillérrel egyenlítse ki. A régi szerződés értelmében a közvilágitás céljaira használt villamosságot a magánfogyasztási áránál negyven százalékkal olcsóbban, tehát hektowattanként négy egész nyolc tized fillérrel váltotta meg.

A város kívánatára köteles a vállalkozó az utcák és terek világitásáról a jelenleg üzemben levő utcai világitási lámpák utján gondoskodni és ha ezek száma szaporíthatnák e végett az áramfejlesztő telepet a szükséghez képest kibővíteni, ha a kérdéses utcai világitás az alábbi árak mellett neki legalább tíz évi időtartamra biztosítottatik.

Az utcai világitásért fizetendő árak a következők:

Minden egyes 25 gyertyafényű, 30 wattos, 1500 órán át égő (féléjjeli) izzólámpáért 12 (tizenkettő kor.) minden egyes 25 gyertyafényű, 30 wattos, 3750 órán át égő (egész éjjeli) izzólámpáért 30 (harminc kor.) minden egyes 50 gyertyafényű, 60 wattos, évi 1500 órán át égő (féléjjeli) izzólámpáért 24 (huszonnégy kor.) minden egyes 50 gyertyafényű, 60 wattos, évi 3750 órán át égő (egész éjjeli) izzólámpáért 60 (hatvan kor.) minden egyes 100 gyertyafényű, 120 wattos, évi 1500 órán át égő (féléjjeli) izzólámpáért 48 (negyvenhárom kor.) minden egyes 100 gyertyafényű, 120 wattos, évi 3750 órán át égő (egész éjjeli) izzólámpáért 120 (százhusz kor.) minden egyes féléjjeli, évi 1500 órán át égő 12 ampéres izzólámpáért 150 (százötven kor.) fizetendő a város által a vállalkozónak évnegyedenként utólagos részletekben.

Am jogában áll a városnak a fentebbi árak helyett hektowattóránként 24 (két egész és négy tizedrész) fillért fizetni az utcai világitási naptárnak meg az utcai világitáshoz használt lámpák wattfogyasztásának alapján kiszámítandó energia fogyasztásának mekkorósága szerint.

Megjegyzendő, hogy a lámpák szerinti pauszál ár fizetésénél is körülbelül 24 fillérbe kerül az energia hektowattja.

A város által fentartott közintézmények részéről világitásra használt villamos energiának árát hektowattanként öt fillérben állapítja meg a tervezet. Ide tartozik a színház is, ha a város világitatja.

A szerződés időtartama.

A város háramlási joga 1917. évi február 5-ikén éled fel. Az ezen idő leteltét követő napon déli 12 órakor az aradi 7067. számú telekjegyzőkönyvben 6699/a szám alatt felvett 2283 négyzetöl kiterjedésű jószáglest, az ezen területen a vállalkozó tulajdonában levő összes gépészeti és villamos energia fejlesztő beren-

dezősek, az ezek elhelyezésére szolgáló épületek és építmények a végül a vállalkozó tulajdonához tartozó vezetékhalózat és az ehhez tartozó transzformátorok, üzemképes jó állapotban ingyen és tehermentesen a város tulajdonába adának át.

A megváltási kulcs és feltételek.

Uj alapokra fekteti a szerződés tervezet a város megváltási jogát. A tervezet szerint:

a városnak jogában áll ezen szerződést annak lejártá előtt is és pedig az 1920., az 1930. és az 1940. év végével mindenkor egy évi előleges és december 31-ére eső visszavonhatatlan felmondás útján megszünetni, mely esetben köteles a háramlás fentebb elősorelt tárgyait megváltani. A megváltási ár a vállalkozó villamossági üzletének tiszta jövedelme alapján fog megállapítani. Tiszta jövedelemnek azon összeg fog számítani, amely a vállalkozó által a törvénynek és kereskedelmi szokásoknak megfelelően vezetett könyvek alapján készült és a vállalkozó részvényeseinek közgyűlésén végérvényesen megállapított mérlegben a villamos áramfejlesztési üzletből és az ezzel szerves összefüggésben levő üzletegységekből tiszta nyereségül mutatkozik.

Megváltás esetében a megváltás tárgyainak átadása akként ejtendő meg, hogy az átadás a fentebb megállapított időpontokban, azaz vagy az 1920., vagy az 1930., vagy az 1940. évről december 31-én befejeztessék. A megváltás tárgyai jó karban, üzemképes állapotban adandók át. A megváltás árát a város az átadás után 30 nap alatt tartozik megfizetni. Ha a megváltási összeg nagyságára nézve a város és a vállalkozó között megállapodás létre nem jönne, akkor a város köteles az általa megállapított és a vállalkozónak felajánlott megváltási összeget a vállalkozónak az előző bekezdésben megállapított időn belül kifizetni, fennmaradván a vállalkozónak az a joga, hogy a különbözetre nézve jogait szabadon érvényesíthesse.

A szerződés tárgyalása.

A tanács a szerződés tervezetét, mielőtt még maga állást foglalna, a szakbizottságok elé terjeszti és ezeket rövid időn belül hívja össze. Az októberi közgyűlés fog. ezután vele foglalkozni, hogy még ez évben miniszteri jóváhagyás legyen kieszközölhető, mert a közvilágítási kérdés végleges megoldásának terminusa ez év december hó 31-én jár le.

Árverés a Haverda-porlán.

Vojtha a gyilkosság előzményeiről.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23.

A szabadkai gyilkosság ügyében az utóbbi napok néhány érdekes új eseményt hoztak. Most volt az árverés a meggyilkolt Haverda Boldizsárné házában: ez az egyik érdekes epizód, a másik hír pedig a két fogolyról, Vojtháról és Klein Lipótról szól. Mindezekről itt következnek szabadkai tudósításaink:

Licitáció az özevgy lakásán.

Abban az emeletes sárga házban, amelyben Haverda Boldizsárné lakott, licitáció volt. A meggyilkolt özevgyasszony ingóságait adták el. Érdekes epizódokban nem szűkölködött ez az árverés.

Az egyik feljegyzésre méltó Dengl Alajosnénak szereplése az árverésen. Denglné, hogy meggyilkolt nővére emlékének áldozhasson, az ingóságok javarészét maga akarta megszerezni — ingyen. Majdnem minden darabnál kérelmet terjesztett elő, hogy azt adják neki, hogy emlékeztesse szerencsétlen véget ért nővére.

A kegyeletnek ez a formája igen fura érzelmeket váltott ki a jelenlévőkből. Haverda Mariska ügyvédje, Klein Mátyás dr., több ízben méltatlankodva tiltakozott ez ellen.

Vojtha felelőszése.

A vizsgálati fogság meghosszabbítása ellen az egyik fogoly, Vojtha Antal ma felfolya-

modást nyújtott be a vádtanácsához. Felfolyamodásában többek közt ezeket mondja:

Bűnrészség vádja alapján vizsgálati fogságot rendeztek el ellenem, habár a vád egyenesen meg van cáfolva. Bizonyíték nincs, még Jánossy vádlott vallomása is, ha egyáltalában az lenne, megcáfolja az ellenem emelt vádat. Jánossy vallomása szerint én április 3-án, vagyis a gyilkosság előtt 16 nappal vele és Haverda Mariskával összeveszttem. Haverda Mariska még Jánossy segítségére sietett és engem öklével föbe ütött. Azt is mondja Jánossy vallomásában, hogy én e verekedésből e szavakkal távoztam:

— A gyilkosságot végrehajthatjátok, én nem árulok el benneteket!

Mindezekből igaz az, hogy én a kérdéses napon Jánossyval tényleg összeveszttem és azóta sem Jánossyt, sem az asszonyt nem láttam. Ha igaz is, amit Jánossy szájába ad, akkor sem jelenthet az mást, minthogy én akkor szakítottam velük és megmondtam, hogy a gyilkosságban nem veszek részt. Ha vádlottársaim 16 nappal e jelenet után tényleg meg is gyilkolták Haverda Boldizsárnét, ez nekik az én akaratelhatározásomtól független, teljesen új akaratelhatározásuk.

Végül még ideiktatjuk, hogy Klein Lipót olvasnivalót kért ügyvédjétől, mert a fogházban szöröyön unja magát.

FELJELENTÉS egy milliomos cég ellen.

Megvádolt kereskedők.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23.

A pécsi büntető törvényszékhez néhány nap előtt szenzációs feljelentés érkezett. A följelentő egy pécsi földbirtokos, a följelentett egy milliomos pécsi gabonakereskedő cég, a vád pedig: hamis tanúzásra való csábítás, magánokirathamisítás és csalás.

Az esetről a következőket jelentik:

Ifju Brázay Kálmán gellérti gazdag földbirtokos tavaly március havában közjegyzői szerződéssel üzleti összeköttetésbe lépett Schauptinger és társa pécsi terménykereskedő céggel. Az üzleti összeköttetés folyamata alatt a cég, a feljelentés szerint Brázayt csalárd módon mintegy 300.000 korona erejéig megkárosította.

Brázaynak ez év januárjában 12000 mm. páduai tengerije feküdt magtáraiban. A kukoricát Brázay nem adta el, mert a tavalyi rossz termés miatt áremelkedésre várt. A Schauptinger-cég szerette volna ezt a tengerit megkaparítani.

Elhitette a földbirtokossal, hogy tavasszal a kukorica ára esni fog, tehát jó lesz, ha most tud rajta. Brázay egy ideig ellenkezett, végül átadta a tengerit a Schauptinger-cégnek azzal a kikötéssel, hogy ez június hónapban 12.000 mm. tengerit tartozik neki természetben visszazállítani. A cég eladta a tengerit, de szeretett volna a kötelezettség alól kibujni. Két cég által színlelt pert indított maga ellen a budapesti tőzsdebiróság előtt azzal, hogy az eladott tengeri hibás volt és a vételárát nem érte meg. A tárgyaláson egyik fél se jelent meg, ítélet se hozott. Schauptinger mégis azt írta Brázaynak, hogy a tőzsdebiróság ítélete a vételárát leszállította és ennek fejében a földbirtokost 2166 koronával, valamint a soha meg nem hozott ítélet illetékével megterhelte. A 12000 mm. tengeri árát 288000 koronát Brázay javára el nem könyvelte, sőt még mindenféle províziót, áru-

külömbözetet és jutalékot számított fel a földbirtokos terhére és így az egész vételárát, a hasznát és kamatokat a Schauptinger-cég dugta zsebre.

A pécsi ügyészség komolynak találta a feljelentésben foglalt vádakát, utasította a rendőrséget, hogy indítson a Schauptinger-cég tagjai ellen nyomozást. A nyomozás javában folyt, midőn a budapesti tőzsdén megjelent Révész Béla, a Schauptinger-cég bizalmi embere. Félrehívta Neuman S. tőzsdeügynököt, 640 koronát adott neki és arra kérte, hogy a bíróság előtt vallja azt, hogy az egész vételár után a províziót megkapta. Azonkívül aláíratott vele egy 1909. évi márciusról antdatált nyugtát. Brázay ezt megtudva, sürgős feljelentést tett a budapesti rendőrségen hamis tanúzásra való rábírás miatt Révész ellen. Neuman Nagy Károly dr. rendőrfogalmazó előtt azt vallotta, hogy a 640 korona jogos követelése volt, de az antdatált nyugta aláírását beösmerte.

Csaló tenorista.

Fogházban a nők kedvence.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23.

Bádenben ma hamisítás és csalás vádja miatt letartóztatták Günther Arthur operaénekest. Ez az elfogatás egy szépen indult karriernek vetett véget, s most a nagy hírnévvel és vagyonnal rendelkező művészember a bécsi büntető törvényszék fogházában várja a rá kiszabandó büntetést.

Az érdekes esetről a következő tudósításunk szól:

Günther Arthur a kasseli udvari színházban kezdte meg pályafutását, mint lyrai szerelmes. Néhány év előtt ragyogó hangot fedeztek fel Güntherben, aki szakított a drámai pályával, énekelni tanult és nagy sikerrel lépett fel a mailandi Scala színházban, majd több nagyobb német színpadon.

Egy berlini vendégszereplése alkalmával megismerkedett G. gazdag építési vállalkozó csodaszép 18 éves leányával. A leány beléretett az énekesbe és dacára családjá ellenállásának, nőül ment hozzá. Nem sokkal az esküvő után meghalt a fiatal asszony apja, egy millió márka vagyont hagyva hátra. Günther ekkor nejével és anyósával Olaszországba vonult, hogy ott folytassa énektanulmányait. A két nő reábizta az egész vagyon kezelését, aminek aztán az lett a szomorú következménye, hogy a végtelenül könnyelmű művész alig négy év alatt nyakára hágott az egész örökségnek. Günther végtelenül pazarolta a pénzt, ezeket elkártyázott és gáláns viszonyokat folytatott. A két nőnek halvány sejtelve sem volt arról, hogy tönkrementek, mert Günther gondosan eltitkolta előttük a valót.

Günther még Berlinben megismerkedett Herz Hermina kabaréénekesnővel, egy kölni ügyvéd elvált nejével. Az énekesnő szintén azt hitte, hogy dús gazdag emberrel van dolga és ezt a hiedelmet egész vagyona elvesztésével kellett megfizetnie, melyet Günther szintén az utolsó fillérig elpazarolt.

Teljesen vagyontalanul és három nagyigényű nővel a nyakán Günther bűnös tette adta magát, hogy pénzhez jusson. Egy gazdag orosz kereskedőre vetette ki hálóját, mivel Günther barátja, Herz Hermin egy időben szerelmi viszonyt folytatott. Ez később megnősült, de azért nem szakított teljesen az énekesnővel, kit időről-időre pénzzel látott el. Günther ennek az orosz embernek levelet írt, melyben közölte vele, hogy volt barátja öngyil-

kossági kísérletet követett el és most beteg-
ágyban nyomorban sanyalódik. Erre a levélre
nem jött válasz. Ekkor azután az orosz egy
bécsi orvostól kapott levelet, mely megerősít-
ette az öngyilkosságot és a színésznő nyo-
morúságos állapotát. 3000 korona gyógykeze-
lési költség merült fel és az énekesnő kéri,
hogy ezt az összeget fizesse meg. Az énekesnő
valóperre véget ért, írja, 8000 koronát fog az
ítélet szerint kapni férjétől és ebből az összeg-
ből majd megfizeti adósságát. A levélhez mel-
lékelve volt a porosz főtörvényszék ítélete,
mely igazolta az énekesnő adatait.

Erre azután az orosz barát tényleg elkül-
dötte a kért 3000 koronát. Mikor azonban jó
idő eltelt és az énekesnő még mindig hallga-
tott, az orosz perelt. Ekkor kiderült, hogy
Günther nemcsak az orvos levelét és aláírását
hamisította meg, de közönséges hamisítvány a
bírói ítélet is. Günther megijedt és egyezséget
kötött az oroszossal, melynek értelmében havi
részletekben kötelezte magát az összeg vissza-
fizetésére. Minthogy azonban ezt a kötelezett-
ségét se tartotta be, az orosz ügyvédje utján
bűnvádi feljelentést tett Günther ellen, akit
azután a rendőrség le is tartóztatott.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Vig özvegy, operett, Dióssy Nusi
és B. Szabó József bemutatkozása. (A bérlet.)
Vasárnap: Délután: Peleskei nótárius,
énekes bohózat. Este: Varázskeringő, operett. (B
bérlet.)
Hétfő: Kis herceg, operett. Új bemutatásban
teljesen új kiállításban. (C bérlet.)
Kedd: Kis herceg, operett. (B bérlet.)
Szerda: Lovagur, vígjáték. Beregi Sándor be-
mutatkozása. (B bérlet.)
Csütörtök: Lupin Arzén, dráma. Bemutató elő-
adás. (C bérlet.)
Péntek: Lupin Arzén, dráma. (A bérlet.)
Szombat: Casanova, operett. (B bérlet)

* Olcsóbb lesz a karzat. Amióta Szendrei az
aradi színházat bírja, a karzati közönség foly-
ton levelekkel zaklatja, hogy mennyire meg-
drágult minden Aradon. Ha tehát minden olyan
drága a szegény embernek, tegye meg Szendrei,
hogy a színházat adja a népnek olcsóbban.
Szendrei nem tagadta meg kérésüket és leve-
lében arra kér bennünket, írjuk ki lapunkban,
hogy hétfőtől a III. emelet 80 filléres jegy
lesz 60 fillér, a közép 60 filléres karzat 40
fillér és a 40 filléres oldalkarzat lesz ezen-
tul 20 fillér. Természetesen az igazgató fenn-
tartja magának azt a jogot, hogy a nagyobb-
szabású előadásoknál, bérletiszünetekben, vasár-
nap és ünnepnapokon a helyeket a régi árak-
kal számítsa.

* A színház bérlete. Amióta a bérlők név-
sorát a lapokban közzétette a színházi pénztár,
azóta folyton érkeznek újabb és újabb bérlők.
Különösen a támlás székeket bérlik az idén,
amiért figyelmezteti Gonda László színházi
pénztáros azokat a színházba járó hölgyeket és
urakat, akik mindig csak egy helyhez kötötték
magukat, hogy kedvelt helyeiket béreljék ki,
mert az idén nem nagy válogatásban lesz rés-
zük, mivel a legjobb helyeket a bérlők foglal-
ják le. A páholybérlet iránt is éppen olyan
nagy az érdeklődés. Azért itt értesítjük a bé-
relni óhajtó nagyközönséget, hogy A) bérletre
az első emeleten, B) és D) nagyközép páholyok
kaphatók, B) és C) napokra pedig szintén az
első emeleten 2., 3. és 5. páholyok kaphatók
jog megszerzésével. Habár szeptember 25-én
kezdődnek meg az előadások, bérelni október
elsejéig mindig lehet.

* Primadonna és direktorné. Sok bajnak volt
már okozója, hogy a néhol a direktorné nemcsak
az igazgató felesége, hanem részt kíván az igaz-
gatásból is. Komlós Ilonka nevű primadonna pa-
naszolja ezt most el, aki Ungvárott hirtelen ott-
hagyta a direktort, Palágyi Lajost, mert meg-

haragudott a direktornéval. Bánatát ő maga így
írja meg:

... Azt mondják, azért hagytam ott a tár-
sulatot, mert a rendező, a mikor nem volt dol-
gom a színpadon, onnan kiutasított. Erre egy-
általán nem reagálnék, azonban a közönség,
mely folyton kiténtetett szeretetével, megérdemli,
hogy igazi világításban lássa a dolgot. Engem
nem a rendező utasított ki a színpadról, hanem
a direktorné ő nagysága bámult reám kemé-
nyen és jogtalanul akkor, a mikor én szives-
séget tettem a direktornak azzal, hogy bete-
gen, orvosi bizonyítvány dacára nála megjelen-
tem, látva, illetve tudva, hogy sok tag vissza-
maradása miatt nagy szüksége van reám. E
sértésért először elégtételt a direktornak kér-
tem, ő azzal válaszolt, hogy az ő felesége a
színpadon épen úgy rendelkezhetik, mint ő. A
várt és megérdemelt elégtétel helyett újabb sér-
tés jutott osztályrészül nekem, mire én az első
vonattal hazautaztam s az egyesületünkkel ke-
resem az orvoslást.

* Caruso. A világhírű tenorista nagyságát
mi sem bizonyítja jobban, minthogy csodás
hangja még gramofonon visszaadva is olyan ér-
zéseket vált ki a hallgatóból, mint egyetlen
más élő tenorista sem. Az Uránia-színház
büszke lehet, hogy megszerezte a közönségnek
azt a páratlan élvezetet, hogy Carusónak cso-
dálatos hangját hallhatja. Az érdeklődést azzal
honoralja az Uránia igazgatósága, hogy legkö-
zelebb ismét előadat egy Caruso felvételt, még
pedig Rigolettóból. Ugyancsak legközelebb híz-
za színre az Uránia a legutóbb Grossmeseritsch-
ben megtartott császármánővereket. Erről a fé-
nyes mozgófényképről legközelebb részletes le-
írást adunk. Az Uránia jelenlegi műsora olyan
gazdag látványosságokban, amilyent régen volt
alkalma látni az aradi publikumnak. 791

* Petőfi Sándor operettje. Nyomorult kis vándor-
színház-társaság vetődött a napokban egy er-
délyi városkába. Éhesek voltak és rongyosak
Thália szánalomraméltó papjai, akik bizonyára
maguk sem voltak tisztában, hogy micsoda ke-
gyetlenséget művelnek, amint kiragasztották első
előadásuk plakátját, mely szólt ekképpen:

Fényes ujdonság! Fényes ujdonság!
JÁNOS VITÉZ

nagy látványos operett, dalokkal, tánc-
cal és görögütüzzel. Szövegét és zenéjét
írta:

Petőfi Sándor
házánk koszorus költője.

* Jó Pajtás. Sebők Zsigmond és Benedek
Elek új képes gyermeklapjának első száma, me-
lyet mindenfelé nagy érdeklődéssel vártak, most
megjelent s úgy tartalmának bőségével, mint ki-
állításának szépségével még az ugyancsak felcsi-
gázott várakozásokat is felülmúlja. Kedves, ötletes
címképe hamar ismertté fog válni minden gyer-
mekes családban. Az első köszöntő szót nagynevű
ősz költőnk, Lévy József mondja egy szép ver-
sében a gyermekekhez. A szerkesztőség programja
egy minden tekintetben elsőrendű gyermeklap per-
spektíváját nyitja meg. Rákési Viktor kedves, vi-
dám történetet mond el, Sebők Zsigmond három
cikket is írt: Dörmögő Dömötör címmel folytatja
híres Mackó-történetét, tréfás sport-cikket is ad
és a magyar gyermekeknek példaképpül állítja Zri-
nyi, a költő gyermekkorát. Molnár Ferenc pom-
pás bohózatot írt, amelyet a gyermekek nem-
csak mulatsággal olvasnak, hanem el is játszhat-
nak. Benedek Elek magyaros izű, nemes lendületű
regény közlését kezdi meg. Verset Lipsey Ádám
és Lampert Géza írtak, Schöpfung Aladár pedig a
gyermekeknek kedves formában cikket írt a re-
pülőgépekről. Érdekes rejtvények egészítik ki a
szám tartalmát s bizonyára nagy hatást fognak
tenni azok a szokatlannál értéken és nagyszámú di-
jak, melyek a rejtvények megfejtőinek számára
vannak kitűzve. Harmadik díj van: Az első a Ma-
gyar Remekírók 55 kötetes gyűjteménye 220 ko-
rona értékben, második díj Benedek Elek Kis
Könyvtárának teljes gyűjteménye 60 korona érték-
ben. Nagyon szépek az illusztrációk. Előfizetési
ára: egész évre 10 korona, félévre 5 korona, ne-

gyedévre 2 korona 50 fillér. Az előfizetési díj a
következő címre küldendő: „Jó Pajtás“ kiadóhi-
vatala, Franklin-Társulat, Budapest, IV., Egyetem-
utca 4. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhi-
vatal bárkinek, aki kér.

Az öngyilkos főhadnagy uzsorása.

Meller Egyed a fogházban.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23.

A budapesti rendőrség ma délután
letartóztatta Meller Egyed veszedelmes
uzsorást, aki ellen tudvalevőleg az
öngyilkos Virágh Lajos aradi huszár-
főhadnagy utolsó levelében súlyos vá-
dat emel. Mióta a halott huszártiszt le-
leplezte Meller, az uzsorás áldozatai tö-
megesen jelentkeztek a budapesti rend-
őrségen és panaszt emeltek ellene.

A kifosztott áldozatok.

Leirhatatlan az a kegyetlenség, amely-
lyel Meller azokat a szerencsétlen megszo-
rult „ügyfeleit“, akik kölcsönszerzés végett
hozzáfordultak, megsarcolta, szípolozta és hite-
getésekkel megszedítette.

Most ujjában egy előkelő állású köztiszt-
viselő lépett fel a lelketlen pénzügynök ellen
és elpanaszolja, hogy őt, mint feltétlen hitelt
érdemlő, jó állásban levő tisztviselőt Meller
négy hónapon keresztül hitegette és biztatta a
kölcsön megszerzésével.

Ez a magasrangu tisztviselő érdekesen adja
elő, hogy miként szokott a „bankbizományos“
ur a klienseivel eljárni.

Az egész országot elárasztotta Meller az ő
hangzatos és gépirásos körleveleivel, amelyek-
ben azt igéri, hogy kölcsönökét kezes nélkül
is tud szerezni.

A hiszékeny áldozat, akinek kapóra jön
a kínáló kedvező alkalom, hogy esetleges
pillanatnyi szorult anyagi helyzetén kezesek
igénybevétele nélkül segíthessen, nyakra före-
sietett jelentkezni a világot megváltó refor-
mátornál.

Erre a hitelkérő számos blankettát kapott
Meller irodájából, amelyeket aláírásával kellett
ellátnia. E nyilatkozatok között volt egy díj-
levél is, amelyben a hitelkérő a felmerült költ-
ségeken felül egy bizonyos összegű provízió
megfizetésére kötelezte magát.

De ez a provízió-kikötés csak maszlag volt.
Meller nagyon is jól tudta, hogy a kölcsönt
nem fogja tudni kieszközölni, mert hiszen a
szövetkezetek letörése óta semmiféle tisztessé-
ges pénzintézet nem foglalkozott többé sze-
mélyhitelek folyósításával.

A fődolog az előleg, a költségelőleg volt.
Ehhez azután már jól értett Meller Egyed.

A szóban forgó tisztviselőnek például 44
korona előleget kellett lefizetnie. Tessék elkép-
zelni! Egy kölcsönre szoruló egyénnek 44 ko-
ronát! No, de ezt az áldozatot is szívesen meg-
hozta a megszorult ember; még ha kölcsön
kellett is kérnie, vagy valamit elzalogosi-
tani érte.

És most megkezdődött a komédia. Hete-
ken, sőt hónapokon át biztatta, hitegette, vi-
gasztalta és serkentette Meller Egyed az ő bol-
dogtalan „ügyfeleit.“ Drámai és szivettépő je-
lenetek játszódtak le napról-napra a Pod-
maniczky-utca 57. sz. alatti „bankbizományi“
irodában.

A hitelkérők csoportosan ültek az iroda-
helyiségekben és szívszorogva várták az érte-
süléseket a pénzintézetektől.

Nemrég is egy mélyen megrendítő jelenet
játszódtott le az irodahelyiségekben.

Az uzsorás számlája.

Ime itt következik egy biteles másolata annak az elszámolásnak, amelyet a derék „bankbizományos” egyik ügyfelének állított ki a fölvevő előlegről.

Elszámolt ugyanis mindenkor Meller a feleivel. A kölcsönt természetesen nem tudta megszerezni, de azért az előlegről lelkiismeretesen elszámolt. A következőképpen:

	K
Utalvány kézbesítési díj	- 04
Bankbenyújtási díj	6.—
Bankbenyújtási blanketta	- 70
Tudakozódási díj	8.—
Ellenőrző (?) tudakozódási díj	50
Levelezés és portó	150
Kocsikadás a bankokhoz	160
Courtage (?)	20.—
Visszutasítványdíj	- 12
Kivonatbélyeg (?)	- 02
Saldo	- 52
	Összesen: 44.—

Követel:

	K
Személyesen adott	44.—
	Összesen: 44.—

Meller letartóztatása.

Az *Aradi Közlöny* mai számában megírta, hogy már régebb idő óta eljárás folyik Meller ellen, mert *Kolosch* Ferenc könyvelőt nagy értékű váltók hamisítására buzdította és a hamis váltókat Meller saját céljaira használta föl. A könyvelő, aki *Reiniger*, *Gelbert* és *Schall* külföldi elektrotechnikai gyárosoknál volt alkalmazásban, *Welsbe* szökött, de ott letartóztatták. Ma délelőtt érkezett meg a budapesti rendőrségre *Kelosch* vallomási jegyzőkönyve, amely az uzsorásra rendkívül terhelő adatokat tartalmazott. Ez alapon *Mellert* délután letartóztatták. Most kiderült az is, hogy *Meller* makói illetőségű ember.

HIREK.

A Weitzer-hagyaték felhasználása.

Indítvány a közgyűlés előtt.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 23.

Idestova nyolc esztendeje, hogy *Weitzer* János, Aradváros jöttveje meghalt és óriási vagyonát Aradnak hagyományozta. Az örök-hagyó intenciói ismeretesek. Mint testestül-lektestül iparosember, végrendeletében vagyonát ipari célokra, nevezetesen Aradváros iparának fellendítésére, az iparosság kiképezetésére hagyományozta.

A gráci törvényszék beszavatólő végzésével a város pénztára őrzi az értékpapirokat, melyeknek jövedelme felett végre határozni illenék.

Az aradi iparosok körében a hagyaték átvétele óta figyelemmel kísérik a történeteket, illetve — a nem történeteket. Mint értesülünk, mozgalom is van keletkezőben, mely a tanácsot arra akarja készíteni, hogy a legközelebbi közgyűlésen úgy a hagyaték pontos és részletes leírása által, mint pedig jövedelmének felhasználására vonatkozó javaslat tételével a hagyományozó nemes intencióinak eleget tegyen.

Lukács Lajos törvényhatósági bizottsági tag a polgármesterhez már be is adott egy ilyen célú indítványt, mely arról referál, hogy az aradi iparosok türelmetlenül várják a tanács intézkedéseit és azt hangostadják, hogy más városok, melyek pedig nem öröklőnek ilyen fejedelmi vagyont, sietnek köteleességeiknek megfelelni, csak Arad tartja állókének kuma-

vonával rendeltetési helyétől elvonni az iparosok továbbképzésére szánt összegeket.

Ezért *Lukács* azt indítványozza, hogy a tanács a legközelebbi közgyűlésen határozott végrehajtási tervet nyújtson be.

Indítványának második részében azt az eszmét veti fel, hogy a törvényhatósági bizottság tagjából egy bizottság alakíttassék, mely állandóan figyelemmel kísérve az iparfejlődés jelenségeit és az ifjabb iparos nemzedék tagjait, legméltóbb módon gyümölcsöztetné *Weitzer* János szellemében a nemes célra szánt összegeket.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 24-én az időjárás: enyhe, keleten elvélve csapadék.

— A rimamurányi részvényes-csoportok erőviszonya. A rimamurányi részvénytársaság közgyűlésére nagy erővel készülődött mindkét csoport. Ma már konstatalható, hogy a közgyűlésre összesen 132.500 darab részvényt deponáltak. Ebből a tömegeből a Kereskedelmi Bank és a Bankverein csoportjára 88.000 darabnál több esik s e szerint kétannyi részvényt nyel képviselve a közgyűlésen, mint a másik csoport.

— *Günther* Antal — a Kuria elnöke. Rendkívül érdekes hirt közöl velünk fővárosi tudósítónk. Az *Aradi Közlöny* mai száma közölte, hogy a kormány hivatalosan csak napok múlva adhatja be lemondását a királynak. A lemondás halasztása nagy figyelmet érdemel és általános föltűnést fog kelteni. A kormány még lemondása előtt *kiakarja nevezetni Günther* Antal igazságügyminisztert a Kuria elnökévé. A kinevezés már néhány napon belül megtörténik. Tudvalevő, hogy a Kuria elnöki széke tavaly óta üresen áll. Több mint egy éve halt meg *Oberschall* Adolf elnök s a kormány az illetékes tényezők sürgetése dacára se töltötte be a magas méltóságot. *Günther* kinevezésével köztudomásúvá lesz, hogy miért késett a Kuria elnökének kinevezése.

— Új elnök az aradi szerb hitközségben. Az aradi gör. kel. szerb hitközség e hó 19-én vasárnap délután 5 órakor tartott rendes havi közgyűlése a *Petrovits* Arzén műszaki tanácsos, volt hitközségi elnök lemondásával megüresedett elnöki állást töltötte be. A választás titkos szavazással történt, mely alkalommal *Vlajkovits* Pál városi nyugalmazott főpénztári ellenőrt egyhangulag az aradi szerb hitközség elnökévé választották meg. A választás eredménye nagy örömet okozott az aradi hazafias szerb polgárok között, ahol *Vlajkovits* Pál elnök nagy népszerűségnek örvend.

— A függetlenségi és 48-as kör rendes heti értekezletét f. hó 17-én pénteken este 8 órakor a 888-as vendéglőben tartja. Nagy Kálmán, elnök.

— A város lengyel vendégei. Megírtuk, hogy a lembergi egyetem százötven hallgatója bejelentette a polgármesternek, hogy október hatodikán Aradra érkeznek a vesztőhely megtekintésére. A polgármester ma értesítette az ifjuság vezetőit, hogy a város értesült jövetelükről és testvéri szeretettel üdvözlí őket, továbbá, hogy itt tartózkodásuk idejére vendégeikül meghívja őket.

— Álhír *Eulenburg* herceg haláláról. Berlinből táviratossák: Tegnap este az álhír terjedt el, hogy *Eulenburg* herceg meghalt. A hír alaptalan és csupán annyi az igazság, hogy a herceg állapota rosszabbra fordult.

— Emberölés — véletlenségből. A gáji rendőrkapitányság ma este azt jelentette a főkapitányságnak, hogy emberölés történt a *Mittner-tanyán*. Egy kukoricatoró munkás — így szól a jelentés — összeveszett a társával, aki őt súlyosan megsebesítette a fején. A sebesült futás közben a kezében tartott sarlót, hirtelen hátrafordulva, a csoportba gyülekezett társai felé dobta és az éles eszköz egy *Sis* Juon nevű, ópaulisi születésű napszámosnak jobb tudejébe hatolt. *Hoffmann* rendőrhadnagy kiküldötte a mentőket Gájba, akik *Sist* a kórházba szállították. A beszállítás után egy órával a szerencsétlen ember, aki csupán kíváncsiságból csatlakozott a vitatkozó csoporthoz, sérülése következtében meghalt, anélkül, hogy eszméletre tért volna. A rendőrség megállapította, hogy *Sist* Bancs Miklós napszámos ölte meg — véletlenségből. Bancsot ugyanis egyik társa az étel miatt támadt vitából kifolyólag egy kancsóval megsebesítette, amiért ő sarlóval akarta megütni támadóját. A sarló azonban *Sist* érte, aki sérüléseibe belehalt.

— Agyonlőtt községi bíró. Temeskubin község ma reggel óta izgalomban van. Az utcán, a vendéglőkben, a község házában izgatottan tárgyalják a ma reggel történt véres gyilkosságot, melynek a község bírája, *Marx* Károly áldozatul esett. *Marx*, aki ötvenéves, családos ember volt, ma éjjel a *Hoffman*-szállodában borozott egy társasággal. Igen jól mulattak és sok bor fogyott. Éjfél felé járhatott, amikor egy, a vendéglő másik szobájában időző emberrel, *Fassbinder* János harmincyolc éves, nős asztalosmesterrel a bírónak valami szóváltása akadt. *Fassbinder* hanyiveti módon viselkedett és sértegetni kezdte *Marx* Károlyt. Ez rendre utasította, majd pedig odalépett hozzá és kétszer hatalmasan arculvágtá. *Fassbinder* ekkor elszaladt és az ajtóból így szólt vissza:

— Ezért leszámolok veled, még pedig nemsokára.

Fassbinder fenyegetését nem igen vették komolyan és a mulatás tovább folyt. Reggel felé járt az idő, egy negyed és fél öt között lehetett, amikor a mulató társaság ott hagyta a korezmát. Ezalatt *Fassbinder* orgyilkos merényletre készült a bíró ellen. A vendéglőből egyenesen haza szaladt és ott magához vette sörrel töltött kétesövű vadászfegyverét, amelynek kakasát felhuzva, a *Hoffman*-vendéglővel szemben, a községi iskolánál egy fa mögött lesbe állt. Amikor a mulatók kedélyesen nevetgélve kiléptek a vendéglő ajtaján, *Fassbinder* rájuk fogta a fegyvert és elkiáltotta magát: —

— Félre az utból, akinek kedves az élete. A társaság tagjai ijedten széjjelrebbentek, csak *Marx* Károly maradt ott. A következő percben két lövés dördült el. *Fassbinder* kétszer rálőtt a bíróra. Mindkét lövés talált. Az egyik a balkarján sebezte meg a bírót, a másik a jobb oldalán találta. A szerencsétlen ember elbukott. *Fassbinder* látva, hogy a bíró megsebesült, elszaladt. Az odasiető emberek egyrésze a gyilkos üldözésére sietett, másik része bevitte a vértől csapzott embert a vendéglőbe, hol egy asztalra fektették és elszaladtak orvosokért. A sérülések azonban súlyosak voltak. *Marx* Károly néhány pero múlva meghalt.

Fassbinder ezalatt megkerülte a községet és berohant a csendőrlaktanyába, ahol önként jelentkezett. Természetesen nyomban letartóztatták. Érdekes, hogy *Marx* fia évekkor ezelőtt hasonló körülmények között halt meg; egy kánemulatságon szóváltásba elegyedett és agyon szúrták.

— Összegett leány. *Balázs* Juonné kupási lakos ma kiment *Abrugyán* *Mariska* nyolc éves leánnyal a hegyek közé sertést legeltetni. Mivel hideg volt, tüzet rakott és amellé telepedtek le. Egyszerre *Balázs* Juonné egy pillanatra eltávozott a tűz mellől. Mialatt távol volt, *Abrugyán* *Mariska* ruhája tüzet fogott s a kis leány teste teljesen elhamvadt. A község megindította a vizsgálatot.

— Letartóztatott maffia. Rómából jelentik: Palermóban a legutóbbi három nap alatt egy maffiának 128 tagját tartóztatták le. Lakásukon sok bombát és fegyvert foglaltak le.

— Akasztott ember kötele. Nagyida községben a minap Kovács István cselédlegényt az istállóban fölakasztva találták. Még idejekorán észrevették a házbéliek a veszedelmet és levágták a kötélről a legényt, aki keserves panasszal mondta el, hogy azért akart öngyilkos lenni, mert a szülei szegények, nyomorognak. Hallott sokat arról, hogy az akasztott ember kötele szerencsét hoz az embernek. Felkötötte hát magát: így akarta szüleit a szegénysorstól megmenteni. A zsebében meg is találtak egy cédulát, amelyre azt írta: *A kötelemből adjanak az édesanyámnak. Ezt a szegény legényt levágták, a kötele tehát nem hozhat szerencsét az édesanyjának, akinek most már továbbra is nyomorognia kell...*

— Elgázolta az iparvasut. Nehány nappal ezelőtt megirtuk, hogy Soborsinban Medve Atyimné trójási napszámosnót elgázolta az iparvasut és súlyos sérülésével beszállították az aradmegyei kórházba. Medve Atyimné sérüléseibe ma meghalt.

— Rác Károly zenekarának bucsuhangversenye. Estéről-estére zsufolásig tölti meg Arad előkelő közönsége a Vadászkiert éttermét és gyönyörködik Rác Károly mesteri játékában. Még három estére sikerült Nagy Lajosnak itt tartania az országos hírű primást, aki pénteken, szombaton és vasárnap este csupa elsőrendű zeneszerzők műveiből összeállított műsorral tart hangversenyt. Vasárnap este a kitűnő zenekar bucsuhangversenyt rendez és ekkor a régi magyar zeneirodalom gyöngyei kerülnek előadásra.

— Kossak osász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Figyelem! A n. é. közönség figyelmét felhívjuk Poszt Antal törekvő cipésmester által gróf Leiningen-uticában nyitott cipészüzletre. 3037

— Felhívjuk az uri hölgyközönség szives figyelmét Guttmann Izidor, Szabadság-tér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blouzek és aljakban bámulatos olcsó árak mellett. 3641

— Felhívjuk az uriközönség figyelmét Hirsch Antal uri szabó műtermére, Andrassy-tér 18. sz., hol a legfinomabb szövetekből elegáns és olcsó ruhák szerezhetők be. 3632

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 7

Gyilkos unoka.

Az álarcos gonosztevő.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 23.

Kegyetlen gyilkosság történt pár nap előtt egy pestmegyei népes községben. Ebben az esetben egy unoka támadt gyilkos fegyverrel saját nagyszülei ellen.

Az esetről következő tudósításunk szól:

Pereg pestmegyei nagyközségben a hó 18-án vérében találták Juhász József módos falusi gazdát a falu végén levő házában. A konyhában pedig szétvert fejével nagy vértócsában holtan feküdt Juhász felesége. Juhász egyik

menye és fia találta meg a szerencsétlen emberpárt. Lärmájukra összefutott a falu, orvost hoztak, aki bekötözte és eszméletre térítette a félholt öreg férfit. Juhász magához térve elmondotta, hogy 9 óra után arra ébredt fel, hogy egy bekormozott képű férfi, akit nem ismert meg, agyba-főbe veri. Több súlyos sebet ejtett rajta a haramia. Juhász segítségért kiáltott, mire felesége felébredt és gyertyát gyújtott. Ekkor az idegen férfi ellene fordult és ütni-venni kezdte. Juhászné egy ingben futni kezdett a konyha felé, a haramia utána, a konyhában utolérte és baltájával fejbe vágta, majd midőn leesett a földre, nekiment és teljesen szétverte a fejét. De Juhászban felébredt az életösztön; patakzó sebével az ajtóhoz vánszorgott, becsapta és ráfordította a reteszt. A zsivásny hasztalan feszegette, nem tudta a zárt kinyitni. A legválságosabb pillanatban érkezett meg Juhász menyé és fia. A haramia a konyha ajtajában találkozott velük, jó éjszakát kívánt és nyugodtan eltávozott. Az asszony gyanútlanul belépett, kopogott a másik szoba bezárt ajtaján, mire Juhász végső erőfeszítéssel kinyitotta és nyomban rá összeesett.

A lacházai esendőséget még az éj folyamán értesítették a erélyes nyomozás indult meg, melynek eredményeképp alapos gyanúkok folytán ma Erzsébetfalván letartóztatták Arbolacs Antalt, Juhász József egy elzüllött, dologkerülő unokáját, aki már rég haragban van nagyszüleiével. A jelek szerint ez ölte meg Juhásznét.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 23.

Amerika 1 1/2-el magasabb. Kínálat kielégítő, vételkedv gyengült, 20 ezer mm. 5 fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilónkénti számítva:

	Deli szálat	Órai szálat
Tengeri 1910. májusra	7 05—7 06	7 05—7 06
Buza 1909. októberre	13.91—13.92	13.85—13.86
Buza 1910. áprílisa	4 07—4 08	4 0—4 02
Róza 1909. októberre	9 70—9 71	9 66—9 67
Rizs 1909. októberre	7 45—7 46	7 41—7 42
Rizs 1910. áprílisa	10.04—10.05	10.01—10.02

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelre-zvény ... .. 683 50.
Magyar hitelre-zvény ... .. 767 —

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Caruso éneklő mozgófényképben.

Műsor 1909. szeptember 24-én, péntek:

1. Kisérett a padlá-szobában. Humoros. — 2. Selyemhernyó tenyésztés. Természet után. — 3. Előzékeny párás. Humoros. — 4. A gyémántcsiszoló. Dráma. — 5. Jersey, a csodasziget. Természet után. — 6. A tréfa áldozata. Bohózat. — 7. Kigyóbüvölő. Sainas látványosság. — 8. Halaugrás a Dunába * Budapesti ö szekető hídrol. Ébredt felvétel. — 9. A kis uhászfiu. Dráma.

10. Caruso.

La Force dal Destinó Verdől. Éneklő Caruso és Antonio Scotti. Éneklő mozgófénykép.

Előadások délután 6 órától kezdve.

As előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.

Naponta többször frissen pörkölt kávé

fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen

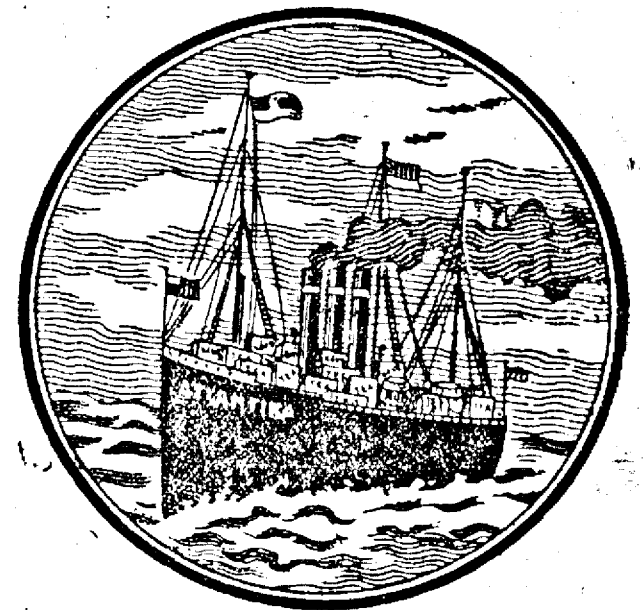
Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál

kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad Andrassy-tér 20 Fischer Eliz palota
Városi és megyei telefon 609

MEGLEPŐ SZINTE CSODALAKÉPES GYÓGYEREDMÉNYEK

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ

zel gyomor-pese-hólyagés
bélbántalmaknál oala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ: Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
8415 Aradon.

Meteor és egyéb rendszerű Szilágyi és Társa-cég

kályhákat

szakszerűen javítás a belső szerkezetet magas hőfoku chamotte kövekből ujonan kiépíti jutányos árban 2613

Arad, Boros Beni-tér 15. sz. (Dengl-ház.)

Ki olcsón, szép és legújabb divat szerinti kosztümöt óhajt készíttetni, keresse fel

Klein Sándorné

ujjonnan megnyílt angol és francia női divat varrodáját Kölesey-utca 1. szám alatt.

Urileányokat szabni és varrni előnyös feltételek mellett elvállalok.

3485

Gyakornok,

ki irodai teendőkben jártas, azonnali belépésre kerestetik. —

Magyar és német nyelvű ajánlatok

Seidner Bernát és Fia

céghez 3652

Soborsinba intézendők.

Meghívó.

Kúvin hegyközsége

folyó hó 26-án, vasárnap d. e. 9 órakor tartja

rendes közgyűlését,

a melyre a hegyközség tagjai ezennel meghivatnak.

A gyűlés egyedüli tárgya a szüreti határidő megállapítása. 3654

Kúvin, 1909. szeptember 22-én.

A hegyközség előjárósága.

Van szerencsém igen tisztelt vevőmet és az uri hölgyközönséget értesíteni, hogy a legújabb divatu

bécsi és párisi

selyem, bársony

és filczkalapjaim

az őszi időnyre megérkeztek.

Tisztelettel kérem a hölgyközönséget becses látogatásával szerencsésíteni. — Kitünő tisztelettel

Kabdebó K. utóda

Poltz Mária 3657

SZÍNHÁZÉPÜLET.

Meghívó.

A pankotai hegyközség

folyó évi szeptember hó 30-án d. u. 2 órakor tartja évi rendes

őszi közgyűlését

mely alkalommal Pankota hegyközség szőlőbirtokosai ezennel tisztelettel meghivatnak.

Tárgy:

1. A szüret határidejének megállapítása.
2. Netaláni indítvány.

Tisztelettel 3655

Schock Antal, Pavlovics Ignác,
h. k. jzö. h. k. elnök.

Gartner Márk

épület és műlakatos, mérlegkészítő és javító műhelye

Arad, Szabadság-tér 11

Van szerencsém értesíteni úgy a helybeli, mint a vidéki kereskedőket, hogy mindennemű

mérlegeket, ugyszintén

súlyokat pontosan és jutányos árak mellett készítek és javítok.

Szíves pártfogást kér, kitünő tisztelettel

Gartner Márk,

épület és műlakatos, mérlegkészítő.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fia

tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kladóhivatalba.

Használt

ó l o m

megvételre kerestetik

Előleges birói árverés.

Az aradi kir. járásbiróság 1908. V. 3457/10. sz. végzése folytán közhírré teszem, hogy az özv. Lászka Lajosnéjára foglalt ingóságok és pedig: butorok, fehérneműek, képek, konyhaberendezési tárgyak stb. 1909. szeptember hó 24-én (pénteken) délelőtt 10 órakor Aradon, Varjassy József-utca 9. sz. alatti lakásban előleges birói árverésen el fognak adatni.

Dr. Deutsch Izsó,

ügyvéd.

3651

PFAFF

varrógépek

háztartási és ipari célokra.

★ Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek. ★

Minden egyes varrógépért a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egyedüli képviselő

Hammer Vilmos

műszerész 3991
Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 96.

Építetők és szőlőbirtokosok figyelmébe!

Pankotai Cementárugár

Lengyel Sándor és Társa.

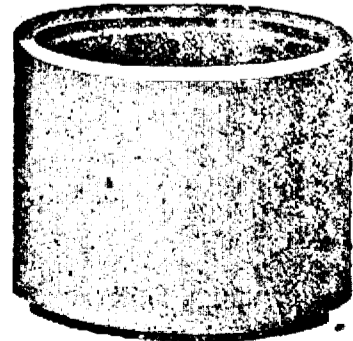
Elvállal:

Vasbeton és Beton.

latállé etető és itató járatok. Víz és törköly, stb. tartányok. Kutak és vizellátások. Utatorozások és hidak, Csatornázások. Alapozások és minden a szakmába vágó munkák készítését a helyszínen.

Szállít:

Cementöveket különböző méretekben. Kútöveket. Tetőfedő hornyolt oszlopokat. Vályukat különböző célokra. Szőlőbirtokba eső, víz és permotézó kádakat. Cementlapokat. Pincze földemekeket. Portland cementet.

3021

APRO HIRDETÉSEK.**Édesem!**

Miért nem teljesíti kívánságomat? Nyugodtan megteheti azt, mert ha nem volnék a dolog helyességéről meggyőződve, nem kérném. Minden tekintetben jobb és biztosabb lesz, mint eddig volt. Hi szem, hogy kérésem teljesíti. Válaszolja! Csokolja J. R. 3653

Szakást és kosztot keres

fiatalember, esetleg másodmagával is. Ajánlatokat a kiadóhivatalba kér „Koszt” jelige alatt.

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése, Színházépület, 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Szépirodalmi és ifjúsági művek, tankönyvek, rajz- és írószerek az összes helybeli intézetek részére. Diszlevélpapírok a legolcsóbb árakon. Divattlapok és folyóiratok egyenként és bérletben. Telefon 511. sz. 3241

Ügyes felsőruha varrónő

házakhoz ajánlkozik. Bővebbet a kiadóban. Ugyanott egy csinosan berendezett különbejáratu utcai szoba kiadó. 3656

Keresek azonnalra

egy kisebbszerű és jókarban, lehetőleg közelben kapható fűszer és rövidáru üzleti berendezést. „Üzlet” jelige alatt a kiadóhivatalban. 3648

Ujdonságok kölcsönzésrel

Braun Laurids: Négy óra története, Radó Imre: Mézes hetek az esküvő előtt, Eschstruth N.: Tündérkirálynő, Szemere Gy.: Ugor Ágnes, Harland Henry: Sampaulo grófné, Mairat Jeanne: A hiábavaló gazdagság, G. Büttner J.: A méltóságos asszony emberei, Szomaházy I.: Mindennapi problémák, Bródy: A villamos, Andornakiné, Pásztor Árpád: Tengeren, tengeren túl; kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Tőkével rendelkező ur

kerestetik, mely hajlandó volna egy 27 éves nőleu fiatal emberrel, kiváló műparossal társul belépni egy jól jövedelmező üzlet létesítéséhez. Szükséges hozzá 6000 korona. Részére 2000 korona haszon biztosítatik, mely az első üzletév leforgása után azonnal kifizetetik. Ajánlatok „Műparos” a kiadóba. 3650

Eladó.

Egy jó forgalmu vendéglő, melyhez 6 katasztrális hold föld tartozik és 3 szoba, egy korcsma helyiség, egy ivó, egy istálló 38 jóság részére, egy 24 kocsihelyből álló fedett szín eladó. Értekezhetni Kovács István ural Kis-Varjas, Aradmegye. 3645

Zongorában

alapos oktatást nyújt kezdők és haladóknak. Bővebbet Halpern Miksa cégnél, Szabadság-tér. 3530

Ügyes

fiatal uri leány, házi kisasszonynak ajánlkozik helyben vagy vidékre. Cim a kiadóhivatalban. 3658

Szőlőcsomagoló papir,

kosár függjegyek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Kossuth-utca 54. sz. ház

kedvező feltételek mellett eladó 3628

Őszi Divat Album,

utcai, házi toilette, Costüm, Blous és alj, valamint gyermekdivat album. Összesen 700 divatképet tartalmaz. a vastos, 70 oldalas könyv ára színes képekkel K. 250. Kapható: Ingusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Aradon. 173

Eladó

80 drb. 8 hónapos mangolica malac és 10 drb. tehén borjuval. Gantner Antal bérlőnél Ujszentanna. 3594

2400 hold bükk-erdő fája,

vasuti állomástól 34 kilométer távolságra, igen szép erdő, melynek fája vizen szálltható, az erdőben 1 gatteres gőzfürésszel, eladó. Bővebbet „B” jeligés levéllel a kiadóban.

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J. utca 2.

(Minorita-palota.) 3011

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

200 holdas birtok

tölgyerdővel

eladó.

Érdeklődők forduljanak „B” jeligével e lap kiadóhivatalához.

RADÓ GYÜLA

női felöltő áruháza

ARAD, szemben a Minorita-templommal.

Őszi és téli ujdonságok:

Legujabb női felöltők.

Tailleur made costumök.

Utazó angol raglanok.

Szörme kabátok és bundák.

Intézeti leánykabátok.

Gyermekek felöltők.

Rendkívül nagy választékban.

Telefon szám 238.

Telefon szám 238.